

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І
СПОРТУ УКРАЇНИ
КАФЕДРА ТУРИЗМУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 242 Туризм,
освітньою програмою «Туристично-екскурсійне обслуговування»

на тему: **«Гірськолижний туризм в Україні: стан і
перспективи розвитку»**

здобувачки вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня
Житнюк Ірина Миколаївна

Науковий керівник: Антонішин А.П.
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри туризму
Національного університету
фізичного виховання і спорту
України

Рецензент: Захарін С.В.,
доктор економічних наук,
професор

Рекомендовано до захисту на
засіданні кафедри
(протокол № 11 від 05.05.2023 р.)

Завідувач кафедри: Бабушко С.Р.
доктор педагогічних наук, професор

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ. ANNOTATION.	3
ВСТУП	5
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	8
1.1 Сутність та особливості гірськолижного туризму	8
1.2 Зародження гірськолижного туризму	14
1.3 Історія розвитку гірськолижного туризму в Україні	19
РОЗДІЛ II. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ	26
2.1. Територіальне зонування гірськолижного туризму в Україні	26
2.2. Світові тенденції розвитку гірськолижного туризму.....	33
2.3 Туристично-рекреаційний потенціал гірськолижного туризму.....	44
РОЗДІЛ III. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	57
3.1 Проблемні аспекти розвитку гірськолижного туризму на території України	57
3.2. Шляхи подолання та перспективи розвитку гірськолижного туризму в Україні	68
ВИСНОВКИ.....	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ.....	84
ДОДАТКИ.....	90

АНОТАЦІЯ.

Житнюк І. М. Гірськолижний туризм в Україні: стан і перспективи розвитку. – Рукопис.

Випускна кваліфікаційна робота за спеціальністю 242 Туризм, спеціалізації «Туристично-екскурсійне обслуговування». – Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ. 2023.

Випускну кваліфікаційну роботу присвячено висвітленню сучасного стану та перспектив розвитку Гірськолижний туризм в Україні. Автором визначено сутність понять “гірськолижний туризм”, з’ясовано його види та особливості. Досліджено історію гірськолижного туризму, а також стан та перспективи розвитку в Україні та зарубіжний досвід розвитку даного виду туризму. Здійснено аналіз курортної інфраструктури вітчизняного гірськолижного туризму. Окреслено проблемні аспекти, пріоритети розвитку гірськолижного туризму в Україні.

Ключові слова: гірськолижний туризм, розвиток туризму, інфраструктура, курорти, гори, траси, спорядження, гірськолижні схили.

ANNOTATION

Zhytniuk I.M. Ski tourism in Ukraine: state and prospects for development. - Manuscript.

Graduation qualification work on specialty 242 Tourism, specialization "Tourist and Excursion Service". - National University of Physical Education and Sports of Ukraine, Kyiv. 2023.

The final qualification work is dedicated to highlighting the current state and development prospects of Ski tourism in Ukraine. The author defined the essence of the concept of "mountain ski tourism", clarified its types and features. The history of ski tourism, as well as the state and prospects of development in Ukraine and foreign experience in the development of this type of tourism were studied. An analysis of the

resort infrastructure of domestic ski tourism was carried out. The problematic aspects and priorities of the development of ski tourism in Ukraine are outlined.

Keywords: ski tourism, tourism development, infrastructure, resorts, mountains, tracks, equipment, ski slopes.

ВСТУП

Актуальність теми полягає в тому, що провідну галузь у світовому лідерстві займає туристична сфера обслуговування. Туризм – це багатогранне, перспективне та потужне явище, яке тісно пов'язане з історією, географією, політикою, пам'ятками культури, етнографічними надбаннями, спортом, медициною та іншими науками.

Українська туристична галузь має всі передумови для свого розвитку, що складаються саме на історичних, географічних, культурних та інших чинниках.

Гірськолижний туризм в Україні є однією із ключових галузей туризму, яка забезпечує розвиток економічних регіонів та сприяє зростанню зайнятості населення. Розвиток та становлення лижного туризму в Україні має за собою більш ніж сторічну історію. Саме з тих часів розпочалися перші туристичні лижні подорожі по схилах Карпат. Організаційно його формування розпочалося ще у середині минулого століття, коли зароджувалися перші осередки лижного туризму по містах України. Піку розвитку та популяризації лижного туризму в Україні було досягнуто наприкінці минулого століття, коли щорічно у лижні походи вирушало декілька тисяч осіб, а при всіх обласних федераціях туризму були комісії з лижного туризму. Головною особливістю лижного туризму є те, що на відміну від переважної більшості видів, для нього не потрібна значна кількість матеріальних затрат. Матеріально-технічне та організаційне забезпечення відповідних заходів, переважною мірою проводиться силами й засобами самих туристів.

На сьогодні, гірськолижний туризм набуває звання одного із найпопулярніших видів активного відпочинку світу та України у тому ж числі. Журналісти стверджують, що зацікавленість та ажіотаж до занять гірськолижним відпочинком збільшився настільки, що це сміливо можна назвати, як «гірськолижний бум» у сфері туризму. Заняття гірськими лижами є не тільки цікавим та престижним хобі, а ще й приносить користь для вашого здоров'я. Це вид відпочинку, який на аматорському рівні підходить, як для дорослих будь-якої професії, так і для дітей та людей похилого віку. Найбільшою

популярністю гірськолижний туризм користується серед жителів мегаполісів та великих міст, для яких це не просто можливість поїхати у гори та удосконалити свою техніку гірськолижного спуску, а й можливість поїхати якомога далі від шумного міста, побути наодинці з природою, відчутти аромат свіжого зимового повітря та поринути в автентичну атмосферу гірського краю.

Актуальність теми дослідження про гірськолижний туризм обумовлена швидким розвитком цієї галузі не тільки в Україні, а й у всьому світі. Варто відзначити, що гірськолижний туризм охоплює не лише катання на лижах, а й інші аспекти, які суттєво впливають на якість відпочинку, такі як трансфер до курорту, проживання, харчування, оренда спорядження для катання та інші фактори. Вивчення перспектив розвитку гірськолижного туризму в Україні може допомогти розв'язати проблеми, що існують у цій галузі та сприяти її подальшому розвитку.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи гірськолижний туризм в Україні.

Предметом дослідження кваліфікаційної роботи є стан та перспективи розвитку гірськолижного туризму в Україні.

Метою дослідження є аналіз та оцінка гірськолижного туризму, зокрема його становлення, розвиток, поточний стан, та перспективи в Україні.

Для досягнення цієї мети в рамках роботи автором були сформульовані наступні завдання:

- Аналіз сутності та особливостей гірськолижного туризму;
- Дослідження розвитку історії та становлення гірськолижного туризму в Україні;
- Детальний аналіз територіального зонування гірськолижного туризму в Україні;
- Проаналізувати стан гірськолижного туризму та курортів у світі;

- Дослідження туристично-рекреаційного потенціалу даного виду туризму;
- Вивчити проблемні аспекти гірськолижного туризму в Україні;
- Детальний аналіз та приклади шляхів вирішення поставлених проблем.

Додатковою важливістю полягає в тому, щоб проаналізувати гірськолижний туризм, як один з найбільш стійких та розвинених видів туризму, який не лише по всьому світі, а й на території України має значний вплив на розвиток туристичної сфери.

Джерельна база. У процесі написання кваліфікаційної роботи автором було опрацьовано 66 джерел . Також автор використовував дослідженні праці таких науковців як: П. Масляк, А. Конох, Н. Іванова, Ю. Щур та О. Дмитрук, Йоганна Брілля, Пауля Шлайхера та інших.

Апробацію результатів дослідження здійснено у формі тез доповіді на тему: "Розвиток лижного туризму в Україні, як одного із найперспективніших видів активного туризму ", опублікованих у збірнику матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції: «Стратегічні пріоритети в XXI столітті».

Структурно кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і літератури.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

1.1 Сутність та особливості гірськолижного туризму

Гірськолижний туризм – це один із найпопулярніших видів туризму, який посідає далеко не останнє місце у переліку видів відпочинку. Головним завданням даного виду туризму – це катання на гірських спусках з метою отримання, як фізичного навантаження, підтримки здоров'я так і психологічного відпочинку. Це може бути як професійна дисципліна, так і рекреаційна діяльність для відпочинку. Даний вид туризму заведено вважати одним із найстаріших і з кожним роком він стає все популярніший для людей, які прагнуть навчитися займатися активним туризмом.

Головна сутність гірськолижного туризму полягає у тому, що люди відвідують гірські курорти з метою спортивної діяльності та отримання задоволення від відпочинку. Головним привабливим чинником гірськолижного туризму є можливість відчувати себе на свіжому повітрі та виконувати фізичне навантаження, що позитивно впливає на здоров'я та настрій туриста.

Гірськолижний туризм багатоманітний – це можуть бути одноденні прогулянки по створених лижнях, недільні переходи по засніжених лісах, багатоденні автономні походи, складні експедиції в горах, скі-тури (поза трасове катання) на гірських схилах без підймачів і гірськолижних курортів, сноубординг, сендбординг, гелі-скіінг [1].

Даний вид туризму є важливою складовою в багатьох країнах з гірськолижним рельєфом, де наявна велика кількість гірськолижних курортів. Він створює робочі місця та приносить значний дохід для місцевої економіки.

Питання щодо гірськолижного туризму розглядають велика кількість географів, вчених у яких багато різних думок з приводу визначення гірськолижного туризму. Деякі з них вивчали тему гірськолижного туризму з точки зору економіки і ринку туризму, інші з точки зору соціології та психології, а ще деякі з точки технічних інновацій та безпеки на гірськолижних курортах

світу. Наприклад, свою думку висловлюють такі вчені як: П. Масляк, А. Конох, Н. Іванова, Йоганн Брілль, Сергій Капустін, Анна Фармак, Річард Батллер та інші.

На думку М. Масляка гірськолижний туризм реалізується саме шляхом подолання маршруту, відстані активним способом. Саме активний спосіб пересування з гарним навколишніми краєвидами, надає найбільший ефект від гірськолижного катання [2].

А. Конох вважає, що гірськолижний туризм є саме вид туристсько-спортивної діяльності, що об'єднує в собі як рекреаційну складову туризму, так і елементи спортивного туризму, при цьому зазначаючи, що фізичні навантаження мають бути в міру можливостей людини [3].

На думку автора, найбільш точним формулюванням визначення гірськолижного туризму можна вважати поняття, що сформулювали Ю. Щур та О. Дмитрук, які інтерпретують, що гірськолижний туризм – це подолання маршруту активними способами без використання транспортних засобів, довіряючи виключно своїм фізичним здібностям та вмінням переміщуватися лижами [4].

Також до вищезазначених вчених, що досліджували тему гірськолижного туризму можна віднести :

Пауля Шлайхера – австрійський вчений і практик в галузі гірськолижного туризму, відомий своїми дослідженнями та рекомендаціями з питань розвитку гірськолижного спорту та туризму. Однією з основних ідей Шлайхера є те, що розвиток гірськолижного туризму повинен базуватися на збереженні природних та культурних ресурсів. Також він підкреслює важливість зручної та безпечної інфраструктури.

Йоганн Брілль – австрійський гірськолижник і експерт з гірськолижного спорту та туризму, який працював у галузі гірськолижного туризму в Австрії та Німеччині. Він був одним з перших науковців, які вивчали гірськолижний спорт та його потенціал для розвитку туризму. У 1925 році науковець опублікував свою книгу “Die Technik des Skilaufes” (Техніка гірськолижного спорту), в якій

детально описує техніку катання на лижах та інші аспекти гірськолижного туризму та спорту.

Ольга Середюк – доктор економічних наук, професор кафедри готельно–ресторанного та туристичного бізнесу Національного Університету Харчових Технологій. Вона є відомою українською науковицею в галузі туризму. Вивчає різні аспекти туризму, зокрема, розвиток гірськолижного туризму в Україні.

Отже, після вище зазначених понять серед географів та науковців сформувалася думка, що гірськолижний туризм – це метод активного переміщення по горах у поєднанні з покращенням фізичного здоров'я, психологічного, духовного стану, а також дослідження природних ресурсів краю та удосконалення навичок активного відпочинку.

Часто порівнюють гірськолижний туризм з гірськолижним спортом, проте з однієї точки зору, це може бути помилково, а з іншої – ці два види занять досить схожі. Якщо порівнювати ці два види активностей, то наявна одна головна особливість, яка і відрізняє туризм від спорту – це те, що у гірськолижному туризмі не фіксується час проходження траси чи подолання перешкод гірськолижником. Спуск під час гірськолижного туризму може відбуватися, як швидко, так і повільно з декількома зупинками на трасі, для того, щоб помилуватись мальовничими гірськими видами. Придатними для катання під час гірськолижного туризму, заведено використовувати схили, протяжністю від кількох метрів до великих та потужних трас у відстані понад десятки кілометрів.

Гірськолижний туризм належить саме до спеціальних видів туризму, адже цей вид є комбінованим, що містить такі види діяльності, як спортивно-оздоровчий, лікувальний, екологічний та інші елементи. Для гірськолижного туризму особливо притаманна виражена сезонність. За створенням турпродукту, даний вид відноситься до капіталомістких та трудомістких туристичних видів.

Серед усіх різновидів активного відпочинку, гірськолижний туризм найбільше залежить від природних умов, головне значення має наявність щільного снігового покриву у горах, протягом 4-5 місяців на рік. Ще одним важливим фактором, що надає комфортності та привабливості, є : особливості

рельєфу, висота місцевості, придатні до катання погодні умови, різноманітність ландшафтів та добре облаштована територія для гірськолижного катання. Територію облаштовану у гірськолижному районі, для занять та активного відпочинку, лікувально-оздоровчими процедурами називають гірськолижним курортом.

Головною рисою гірськолижних курортів є присутність інфраструктури, яка забезпечує комфортні умови перебування, до складу якої входять :

1. Гірськолижні підйомачі;
2. Спеціально обладнанні траси;
3. Пункти прокату спорядження для катання;
4. Гірськолижні школи для навчання;
5. Місця розміщення для туристів (готелі, хостели, садиби та інші);
6. Паркінг;
7. Заклади громадського харчування;
8. Підприємства, які надають супровідні послуги для приїжджих (магазини, сервісні центри, фото/відео фільмування).

Невіддільною частиною гірськолижної інфраструктури є підйомач – це механізм для підняття лижників, сноубордистів на гору до місця спуску. Існує два основних види підйомників – повітряні та наземні. До повітряних підйомачів (підняття відбувається з відривом від земної поверхні) відносять: крісельні (високошвидкісні), гондольні (одностороннього та двостороннього руху) та комбіновані. До наземних підйомачів (підйом без відриву від земної поверхні) відносять: буксирні (бугельні – двомісні, одномісні), без пристосування для буксирів та смушкові.

Невпинний розвиток туризму, масовий сплеск гірськолижного відпочинку туристів і призвів, до створення індустрії гірськолижних курортів та зайняла провідні позиції в економіці не лише на території України, а й у цілому світі. Сучасні гірськолижні курорти містять ряд послуг, які надаються відпочивальнику, наприклад такі як: розміщення у готельних комплексах, асортимент підйомачі (бугельні, канатно-крісельні та інші), спуски та траси

різної складності та протяжності також навчальні схили, пункти прокату спорядження та школи для навчання гірськолижного катання.

Гірськолижний туризм найбільш розвинений в Україні переважно в Карпатах, на території Карпат в основному виділяють три типи гірськолижних курортів, такі як: [5]

- Курорти з розвинутою туристичною інфраструктурою;
- Із частковою розвинутою туристичною інфраструктурою;
- Зі слабо розвинутою туристичною інфраструктурою.

Найпопулярнішим гірськолижним курортом із розвинутою гірськолижною інфраструктурою в Україні є “Буковель”. Інфраструктура на території курорту добре розвинута та забезпечує туристів великою кількістю різноманітних закладів харчування (від кафе, барів до елітних ресторанів), пункту прокату спорядження та шкіл для навчання катання.

До курортів із частково розвинутою туристичною інфраструктурою належать Славське, Мигове, Яблуниця, Драгобрат. На території цих гірськолижних курортів переважно більшість крісельних та бугельних підйомників. Також є пункти прокату спорядження. Траси на територіях курортів частково підготовлені ратраками (транспортний засіб, за допомогою якого йдуть підготування трас до катання). Снігові гармати наявні не у всіх гірськолижних курортах. На нижчому рівні, порівняно із курортами з розвинутою інфраструктурою, знаходиться система харчування.

Курорти третьої групи, а саме курортів із слабо розвинутою інфраструктурою відносять: Ясіня, Рахів, Жденієво, Синяк, Верховина. На цих курортах наявні бугельні підйомачі, відносно пологі траси, пункти прокату спорядження із невеликою різноманітністю, декілька закладів харчування не на високому рівні. Проте ані гірськолижні курорти з кожним роком покращують свою інфраструктуру та умови для відпочинку туристів.

Гірськолижні туристичні комплекси складаються з основної гірськолижної зони та зони забудови, де й розміщена основна частина гірськолижної

інфраструктури. До основної гірськолижної зони відносять : траси, спортивні споруди (такі, як біатлонні стадіони, трампліни та інші), різні види підймачів, планувальні осередки. До зони забудови заведено відносити : місця розміщення туриста, заклади харчування, культурно-масові місця, спортивно-оздоровчі блоки, рекреаційні зони. Території забудови гірськолижного комплексу можуть бути розташовані, як автономно, так і бути інтегрованими. Таким чином формуючи рекреаційні селища, або “снігові міста”.

Варто зазначити, що головними показниками гірськолижного туризму є ціна на проживання, прокат гірськолижного спорядження та підймачів. Також до основних показників відносять:

1. Кількість відвідувачів – кількість туристів, що відвідують гірськолижні курорти протягом року та у певних активних сезонах.
2. Динаміка відвідування – зміна кількості туристів, що відвідують курорти.
3. Витрати туристів – середні витрати на проживання, харчування, покупки та інші розваги, послуги на території гірськолижного курорту.
4. Ефективність – рентабельність та прибутковість гірськолижного курорту, які визначаються звітом про прибутковість.
5. Індекс задоволення клієнтів– рівень задоволення туристів від відпочинку на гірськолижному курорті, який може вимірюватися опитуваннями та відгуками.

Ці показники дають можливість оцінити ефективність роботи гірськолижних курортів та здійснити певний аналіз їхньої діяльності для покращення якості послуг та збільшення туристичного ринку.

1.2 Зародження гірськолижного туризму

Історія розвитку гірськолижного спуску/катання розпочалася ще прадавніх часів, коли з гір спускали впольовану там дичину. Розпочалася історія лиж ще за 15 тисяч років тому за періоду пізнього (верхнього) палеоліту. Первісні люди використовували так звані “снігоступи”- це були овальні дерев’яні дощечки перев’язні шкірою або мотузкою [6]. Перші згадки про лижі знайшли на наскельних малюнках, де були зображені мисливці на довгих та вузьких лижах із загнутими догори передніми частинами лиж, а також із палицями у руках.

У 2014 році світові відкрилася велика знахідка, програма “Secrets of the Ice” знайшли одну найкраще збережену лижу, віком 1300 років у Норвегії. Лижка була майже повністю збережена разом із кріпленнями. З того часу програма почала стежити за тією місцевістю, щоб друга лижка з пари розтанула. Минуло сім років від моменту знаходження першої доісторичної лижі, і от у 2021 році була знайдена та сама друга з пари лиж, вона знаходилася за 5 метрів від першої та збереглася набагато краще ніж перша знайдена тому, що вона була на 5 метрів глибше у лід [7]. На (рис.1.1.) можемо спостерігати фото зроблені Еспеном Фінстадом на яких зображена найкраще збережені лижі.

Рис.1.2.1 Найдавніша пара лиж.

Джерело систематизоване автором за: [8]

Як засіб пересування, лижі почали розповсюджуватися на території Байкальського та Алтайського краю, а саме у лапландців, фінів, карелів та інших народів, де і були сприятливі погодні умови для такого засобу пересування,

добування їжі під час довгих зим, коли лижі набагато пришвидшували та покращувало умови пересування.

Використання лиж неодноразово описувалося у Скандинавських легендах, народному епосі, сказаннях та сагах вміння пересуватися та володіти лижами, було чи не головною гідністю тогочасної людини. У прадавніх сагах, бог Улььр, який є покровителем зими, снігу та лижників, де в легенді він представлений у білому вбранні на лижах та богиня Скаде – мисливиця на лижах.

Сучасна історія розвитку гірськолижного туризму почала розвиватися з міста Телемарк (місто в одному з норвезьких районів Фюльке), мешканець цього міста придумав та змайстрував нове кріплення для ноги, в яких носок та п'ятка були надійно закріплені ремінцями. Через, що цей винахід став популярним та за допомогою нього можна було впевнено спускатися з гір та навіть долати невеликі трампліни. З того моменту і розпочався розвиток гірськолижного катання.

Важливим внеском до розвитку гірськолижного туризму принесли перші знімання фільму в 1901 році в Австрії про гірськолижний спорт, який зробив цю форму відпочинку доступною та відомою для багатьох людей. У 1920–х роках гірськолижний туризм став популярним серед європейської еліти та почав розвиватися у таких країнах, як Швейцарія та Австрія, де були побудовані перші гірськолижні курорти на сьогоднішній лад. Вже у 1930–х роках розвиток гірськолижних курортів продовжився у Італії, Франції та Норвегії. На 1950–ті роки даний вид туризму став доступний завдяки розвитку технологій, а саме підіймачів на кріслах, та канатні дороги, що дозволили швидко та комфортно перевозити туристів на гору.

Що до розвитку гірськолижного катання на території Українських Карпат, історики відповіді дати не можуть проте, що наші предки ходили на своїх лижах-снігоступах це факт. Вагому роль на розвиток гірськолижного катання, а надалі і туризму відіграв “Карпатський Лещетарський Клуб” так званий КЛК. Основоположником клубу прийнято вважати Івана Боберського він був одним із перших, хто почав розповсюджувати лещетарство, як ще заведено називати

лижного спорту. КЛК був заснований у 1904 році на базі Українського спортивного кружка, що розташовувався на території Академічної гімназії Львова[9].

Ще до заснування “Карпатського Лещатарського Клубу” Іван Боберський об’їхав на лещатах у 1909 році місто Львів. Після розповсюдження замітки у газетах про катання Боберського, це привернуло увагу людей до катання на лещатах [10]. Члени КЛК організовували виїзди на лещатах (лижах), перегони один між одним, подолання відстані з перепонами та трамплінами. У Славському в 1904-1906 роках проводилися одні з перших змагань зі спуску з гір в Україні.

Іван Боберський, намагався своїм прикладом показати та донести до людей, що лещетарство – це розвинений вид спорту, яким займатися досить престижно та корисно для свого здоров’я[11]. Можемо спостерігати фото самого Івана Боберського та учасників КЛК у додатку А

Філії Карпатського Лещатарського клубу виникали у багатьох містах та селищах таких, як Ворохта, Коломия, Космачі, Славському, Стрию, Тернополі, Зборів та інших. Центри КЛК були розташовані у 22 містах на Галичині, на 1939 рік кількість учасників налічувала 1500 осіб. Також в 1934 році учасники КЛК за власні кошти побудували лижну трасу із комплексом у Славському, що працює і до сьогоднішнього дня.

Гірськолижний туризм на території України, має вже більш ніж сторічну історію. Саме з тих часів розпочалося гірськолижне освоєння Карпатськими горами. Гірськолижний туризм організаційно сформувався приблизно у 50-ті роки ХХ століття, коли саме почали з’являтися осередки лижного туризму на території України.

Розвивається нова ера гірськолижного туризму, він починає бути все популярнішим видом відпочинку та туризму. У багатьох журналах та виданнях можна спостерігати кричущі назви даного виду туризму, через його швидку популярність серед туристів, його почали називати і “гірськолижний бум”, і “гірськолижна мода”[12], таких назв багато, але під ним єдине значення-гірськолижний туризм дуже популярний та перспективний. Великою

особливістю гірськолижного туризму є те, що даним видом відпочинку можуть займатися усі від дітей до людей похилого віку, звичайних різнороб до політиків та бізнесменів, немає обмежень у категорії цінової політики туриста, катання та гірськолижних трасах можливе, як і на дешевому спорядженні.

Гірськолижний туризм переважно відповідає сучасним реаліям економіки. Даний вид туризму є не лише престижним, а і надає змогу туристу захопливо, винахідливо провести час з користю для свого здоров'я. Гірськолижний туризм набув масовості саме в 90-ті роки, коли у гірськолижні походи виходило щорічно десятки, а то і сотні чоловік. За час існування Радянського Союзу, то гірськолижний туризм в Україні був досить розвинутий. Даний вид туризму розташовувався у 15-17 районах України. Перший чемпіонат УРСР саме з лижних перегон відбулися в 1927 році, де Костянтин Павелл зайняв перше місце та став чемпіоном СРСР. Також для розповсюдження гірськолижного катання на території України в 1931 році було створення всесоюзного комплексу "готовий до праці та оборони", а вже з 1935 року проводяться по всій території України шкільні змагання.

Після початку Вітчизняної війни спортивна робота з усіх видів, перейшла на підготовку воїнів. На той момент спортсмени починають ставати інструкторами для початківців на фронті та сформувати лижні загони в тилу. Проте не дивлячись на важку ситуацію із гірськолижним туризмом/спортом, майже кожного року проводяться гірськолижні змагання[13]. Вже у післявоєнні роки в 1954 році в Україні проводилися всесоюзні змагання з лижного спорту. В 1956 році команда радянських спортсменів, до яких входили і українці були відправлені на участь в зимових Олімпійських іграх.

Велику кількість почесних місць займали українські лижники на всесвітніх змагань з гірськолижного катання так, наприклад в 1959 році під час проведення Всесвітньої зимової універсиади в Польщі, два українці вибороли 2 золоті медалі. В 1972 році на Олімпійських іграх в Японії, киянин отримав золоту винагороду, знову в 1979 році він здобув свою винагороду у біатлоні. Серед юнацького гірськолижного спорту, було також чимало перемог та участей в різних

всесвітніх змаганнях. Так з 1983 по 1984 роки триразовим переможцем в чемпіонаті світу серед юнаків ставав О. Ушкаленко, який народився та проживає в Сумах[14].

Вже на початку 80-х років в Україні стрімко почав розвиватися новий вид гірськолижного катання фрістайлинг – це коли лижники намагаються встановити чим більшу швидкість подолання траси, а також змагаються у майстерності виконання трюків під час катання. На території України перші тренування, а також змагання проходили у Києві та Миколаєві. Великого успіху українська збірна зі фрістайлингу здобула на сьомій зимовій Спартакіаді серед народів СРСР, українська збірна виборола перше місце. На сьогодні фрістайлигом найпопулярніше займаються у Мармаросах, а саме у Рахівських горах.

1.3 Історія розвитку гірськолижного туризму в Україні

У сучасному розвитку України у кожній галузі здійснюються нові пошуки різноманітних шляхів та методів виробництва продукції, відбувається аналіз сучасного стану, передбачаються плани та перспективи розвитку на майбутнє.

В Україні однією із перспективних галузей є гірськолижний туризм. Даний вид туризму розвивається на території нашої держави вже багато років, офіційно першим, хто почав розповсюджувати став Іван Боберський. Гірськолижне катання розвивалося протягом багатьох років в Україні, були моменти занепаду та розквіту. Гірськолижний туризм є одним із головних засобів сприяння та підвищення трудового, соціального розвитку та активності.

Після здобуття України незалежності почав розвиватися гірськолижний туризм з нових сторін. У перші роки незалежності на гірськолижних курортах не було достатньої кількості інфраструктури та обладнання для значної привабливості українських, а також для іноземних туристів. Однак з часом ситуація в країні почала змінюватися. У 2000–х тисячних роках на гірськолижних курортах були побудовані нові готелі, траси підйомники. Почали розвиватися старі та з'являтися нові курорти, такі як “Славське”, “Буковель”, “Драгобрат”.

Період з 1991 по 2000 роки був досить складним для розвитку гірськолижного туризму в Україні, оскільки країна переживала перехідний період після розпаду СРСР та переходу до ринкової економіки. Проте, не зважаючи на це, саме в цей період було зроблено перші кроки до становлення гірськолижного туризму в Україні та створення умов для розвитку даного виду туризму на території незалежної держави.

Різкий розвиток гірськолижного туризму в Україні припадає на 1991-2000 років. У цей період на гірськолижних курортах відбувалися перші спортивні змагання у сфері гірського катання, а також було розпочато побудову багатьох популярних та сучасних гірськолижних курортів. Також у цей період було створено Українську асоціацію гірськолижних курортів [15], яка стала платформою для співпраці між різними курортами для покращення якості та

безпеки гірськолижного відпочинку, проведення заходів для просування українських гірськолижних курортів на міжнародному рівні.

Українська асоціація гірськолижних курортів (УАГК) була створена в 2002 році та об'єднує провідні курорти на території України з метою спільної роботи над популяризацією та розвитком гірськолижного туризму України дана організація є некомерційною та складається з курортів що розташовані на Закарпатті, Івано–Франківщині, Львівщині, а також Чернівецької області.

Головне завдання УАГК– це координація зусиль з розвитку, підвищення якості послуг гірськолижних курортів, а також створення в Україні відповідних умов для популяризації та розвитку гірськолижного туризму та курортів. Також, дана організація займається проведенням спільних маркетингових кампаній, організацією тренінгів та семінарів для фахівців у сфері гірськолижного туризму, а також розробкою різних інформаційних матеріалів про гірськолижний туризм в Україні. Українська асоціація гірськолижних курортів також тісно співпрацює з державними органами влади, місцевими органами влади, міжнародними організаціями з питань розвитку гірськолижного туризму [16].

Таким чином, Українська асоціація гірськолижних курортів є важливим елементом на ринку туризму в Україні, яка забезпечує координації, діяльності курортів та сприяє їхньому розвитку.

У проміжок часу з 1991 по 2000 роки також відбувалися перші змагання з гірськолижного спорту, які зібрали велику кількість глядачів, що у свій час допомагали розвитку, як туризму, так й інфраструктури, поліпшення становлення економіки країни та головне привернення іноземних туристів та інвесторів до гірськолижних курортів по всій території України.

Велика кількість винагород за досягнуті цілі та здобуті перші місця, були за часів коли Україна входила до складу СРСР. На той момент українці представлялися, як команда від СРСР. Після здобуття України незалежності в 1991 році, розвиток гірськолижного туризму знову відновився і почав розвиватися значними темпами.

З 1993 року українські лижники–акробати чимало разі ставали фіналістами Кубка світу, а також і здобували саме призові місця. Неодноразово українці здобували золоті медалі на зимових змаганнях, що не раз приносило славу та визнання Україні на теренах світу. Про Україну все частіше починають говорити, як про “Спортивну країну з гірськолижним майбутнім”. Так на Всесвітній зимовій універсіаді 1993 року в Закопаному українські лижниці здобули золоті медалі. Також, на зимових Олімпійських іграх в 1994 році гірськолижниця, яка представляла Україну зайняла 5 місце. Визначним для українців було здобуття під час проведення в 1994 році 17-х зимових Олімпійських ігор у Норвегії Валентиною Цербе, що отримала бронзову нагороду. В Іспанії на Всесвітній зимовій універсіаді в 1995 році гірськолижники, що представляли Україну вибороли бронзові медалі.

В 1996–1997 роках на юніорських чемпіонатах українці здобули дві бронзові медалі та три срібні та стали чемпіонами. Під час проведення Всесвітньої зимової універсіади в 1997 році у Кореї українські представники гірськолижного спорту здобули дві бронзові медалі – а саме М. Попович – за подолання 30 км та в естафеті.

З 1998–2001 року українську представники гірськолижного туризму та спорту здобували чималу кількість перемог, що приносило успіх та славу для України, що і сприяло розвитку та побудови нових гірськолижних курортів, трас для сприяння розповсюдження даного виду. Велика кількість здобутих перемог підіймала й підіймає досі дух та віру у розвиток гірськолижного туризму на території України.

У період з 2001 по 2010 роки також відбувається розбудова гірськолижних курортів з новими модернізованими трасами та підйомниками.

Так для збагачення популярності в 2001 році був побудований гірськолижний курорт “Буковель”, що на сьогодні є одним з найкращих та найперспективніших на території України. Вже за декілька років, а саме у 2003 році на території гірськолижного комплексу “Буковель” відпочивало близько 48 тисяч туристів. Темпи розвитку курорту з кожним роком все збільшувалися та

покращувалася інфраструктура курорті на зимовий сезон 2005–2006 років територію курорту відвідало 206 тисяч туристів, а на наступний зимовий сезон 2006–2007 роках кількість відпочивальників збільшилася у два рази та складала приблизно 410 тисяч туристів.

Популярність саме цього гірськолижного курорту кожного року збільшувалася так станом на 2007–2008 роки кількість туристів відвідавши зимовий сезон складала 800 тисяч людей, а вже станом на зимовий сезон 2016–2017 років було зареєстровано близько 1,5 мільйона туристів. До кінця 2016 року курорт Буковель належав повністю до приватної власності, а вже згодом перейшов до державної власності. Гірськолижний курорт Буковель дуже популярний не лише серед українців, а і велику частину прибутку курорту приносять іноземні туристи, так 10–12% від усієї кількості туристів відвідавших курорт припадає на іноземних туристів [17].

Також, вагомий внесок у популяризації гірськолижного туризму та спорту в Україні принесло проведення у 2014 році Кубка світу з гірськолижного спорту. У 2014 році Україна вперше стала організатором етапу Кубка світ, змагання відбувалися на гірськолижному курорті “Буковель” у Карпатах. Під час цих змагань участь брали спортсмени більш ніж із 20 країн світу. Україну представляли такі учасники, як Богдан Матрецький, Олексій Жовтяк та інші. Це був один із важливих історичних моментів для розвитку гірськолижного відпочинку в Україні. Оскільки Кубок світу – це найпрестижніша серія змагань. Організація даного етапу змагань у “Буковелі” підняв престиж даного курорту та і гірськолижного туризму в цілому в Україні та допомогло привернути увагу до краси та потенціалу українських гірських курортів.

Розвиток гірськолижного туризму в Україні в період 2015–2019 роки був досить активним. Протягом даного періоду, окрім зростання кількості та розвитку інфраструктури курортів, відбувалося велика кількість подій, які мають вплив на гірськолижний туризм в Україні. Зокрема, було проведено ряд заходів які мали на меті привабити більше туристів до гірських курортів країни.

Одними із головних кроків, що були зроблені, полягав у покращенні інфраструктури на гірськолижних курортах. Було проведено значну кількість ремонтних робіт і модернізацію гірськолижних трас, збільшення кількості та якості підйомників та зручностей для туристів. Крім того, українська влада активно працювала над привабливістю гірськолижних курортів для іноземних туристів, зокрема з європейських та азійських країн. Також, важливим пунктом було покращення навчальних можливостей для туристів. Було створено багато нових програм для навчання гірськолижним вмінням.

Ці заходи дали свої позитивні результати – це і збільшення кількості потоку туристів, які відвідували курорти в Україні, значно зросла. За офіційними даними Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, кількість іноземних туристів, що відвідали гірськолижні курорти, за даний період зросла на 20 відсотків у порівнянні з попередніми роками.

Період у розвитку гірськолижного туризму 2015–2021 років був одним із найактивніших. Додаток Б надає змогу спостерігати поетапний розвиток та основні важливі події цих років[17].

Особливу увагу слід приділити гірськолижному сезону саме 2022–2023 років. 2022 рік – рік, що змінив кардинально життя українців та України. Україна та українці стали багато висвітленою темою у різноманітних ЗМІ світу через повномасштабне вторгнення країни окупанта Росії на територію України, що зруйнувало не одне життя та продовжує руйнувати далі. Постраждали люди, території, економіка, інфраструктура та більшість усіх сфер життя. Люди вчилися жити заново кожного дня, відновлюючи усі складові життя.

Не менше за всі інші постраждала й туристична сфера в Україні. Зимовий сезон 2022 ще зміг функціонувати в повному обсязі до 24 лютого. Автор на власному досвіді відчув останні дні відпочинку в кінці січня та на початку лютого, перебуваючи на гірськолижному курорті у Ворохті. За 2022 рік багато чого змінилося у сфері гірськолижного туризму – виключення світла, адаптація та пристосування до генераторів. Вже на період осені гірськолижні курорти почали поступово відновлювати свою діяльність та працювати. Безумовно,

велика кількість бізнесів скоротили свої штати, мушили релокуватись, кардинально змінювати діяльність, також чимала кількість з них опинилися в окупації, пошкодженні чи зруйновані повністю. Але в цілому туризм не зник в Україні, якщо на весні усі перебували у стані шоку, то вже з початку літа все почало відновлюватися та активніше підтримувати життєдіяльність туристичного бізнесу в цілому. Зовсім інша ситуація з відвідуванням України іноземних туристів. На сьогодні важко дати точну кількість іноземних туристів, що перебували та перебувають в Україні. За даними Державної прикордонної служби України у січні–лютому в Україну в'їхало близько 800 тисяч іноземців. На період березня–квітня близько 250 тисяч, а на період травня–серпня кількість іноземних туристів складала 700 тисяч осіб [18]. В основному це були громадяни Румунії, Угорщини, Польщі, Молдови, значно менше з США, Німеччини та Великої Британії. Більшу частину цих іноземних громадян складала–журналісти, дипломатичні працівники, громадські діячі, волонтери.

Зимовий сезон 2023 року теж не став виключенням у зменшенні кількості потоку туристів на гірськолижні курорти України. До першочергової проблеми через яку зменшився потік туристів відноситься саме війна, а також додалися ще й не сприятливі погодні умови. Так на початок січня у більшості гірськолижних курортах країни було зафіксовано температуру, що складала 10–14 градусів. Аномальні погодні умови накладалися на такі фактори війни як: повітряні тривоги, відключення світла, зменшення можливості людей на витрати, що пов'язані із відпочинком, тому гірськолижний бізнес знову був змушений виживати.

Фактично на території України наявний лише один гірськолижний курорт, який може повністю забезпечити сніговий покрив на трасах за допомогою снігових гармат. За словами одного із засновників туристичної компанії у місті Львів Ігоря Губіліта забезпечення гірськолижного курорту Буковель снігом вдалося за декількох факторі. По–перше, вигідне розташування курорту, тому що місцевість на якій розташований курорт значно холодніша за інші. По–друге, біля курорту розташоване велике озеро, яке і забезпечує снігові гармати водою

для виготовлення штучного снігу. “Гірськолижний бізнес з одного боку є високодохідним бізнесом, а з іншого– потребує багато затрат”, – зазначає сам Гулубін [19].

Також, важливо розуміти, що люди на період 2023 року змінили мету своїх поїздок, люди приїжджають не стільки за відпочинком, а як для власної ж безпеки. За словами Володимира Беги, який є головою гірськолижного селища Славське, то наповненість баз відпочинку складає 50–60% від загальної кількості попередніх років. Крім того, головною відмінністю при заселенні туристів на база це перше запитання, яке ставили раніше звучало як “ які умови проживання?”, то на сезон 2023 року це запитання звучало, дещо по іншому, а саме “ чи є в готелі генератори?”. На території гірськолижного курорту Славське була така ж сама ситуація з погодними умовами, як і в більшості курортах снігу не було. На території курорту працював лише в оглядовому режимі витяг “ Захар Беркут”.

РОЗДІЛ II. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ

2.1. Територіальне зонування гірськолижного туризму в Україні

На сьогодні територіальне розміщення основних зон для гірськолижного туризму в Україні знаходиться у Західних областях України, а саме на територіях Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської, а також у Черкаській та Чернівецькій областях. Гори на яких розміщені ці гірськолижні курорти—це Карпати. Карпатські гори розташовані у самому центрі Європи, що і слугувало розвитку гірськолижного туризму, як на територіях європейських країн, так і на території України. Головною особливістю Українських Карпат є те ,що вони значно нижчі ніж Європейські. Українську частину Карпат так званий “Карпатський регіон” територіально можна розподілити на дві частини: Прикарпаття та Закарпаття [20].

До Прикарпаття відносяться Івано-Франківська, Львівська та Чернівецька області, а до Закарпаття відносять повністю Закарпатську область.

Налічується, що у Карпатському регіоні гірськолижний туризм розвивається у 19 районах. Найбільша кількість туристичних районів припадає на Івано-Франківську, Чернівецьку, Львівську області.

У цих областях розташована велика кількість туристичних зон для гірськолижного відпочинку, а саме у Івано-Франківській області гірськолижні курорти розміщені у таких районах як: Яремчанський, Косівський, Долинський, Верховинський. У Львівській області знаходяться такі райони: Сколівський, Турківський та Миколаївський. А у Чернівецькій області найменша кількість курортів, а саме: Герцаївський, Вижницький та Новоселицький.

На Закарпатті розташовані такі гірськолижні курорти, як Міжгірський, Рахівський, Великоберезнянський та Воловецький, Мукачевський, Хустський.

Найбільш популярні курорти у регіонах це – Буковель (Івано-Франківська область), Драгобрат, Пилипець (Закарпаття), Славське, Тисовець (Львівська область), Мигове (Чернівецька область) [21].

На цих територіальних зонах розмістилися основна структура гірськолижного туризму в Україні, особливістю яких є те, що довкола основних населених центрів з одним із найбільш розвиненішим гірськолижним туризмом, розташувалися велика кількість інфраструктури для туристів.

Одним із основних завдань гірськолижних туристичних зон є, створення конкурентоспроможного туристичного продукту, причиною якого стає, розвиток потенційних послуг ,які пропонуються туристам, що перебувають у таких місцях.

Територіальне розміщення гірськолижних туристичних баз, можна сформуванати за деякими районами, де найбільше розміщено гірськолижних центрів, наприклад таких як: Яремчанська (Івано-Франківська область), Славське-Волосянка (Львівська область), Драгобрат – Ясіня (Закарпатська область), Мигове (Чернівецька область) туристичні зони та багато інших.

У Івано-Франківській області розташовані найбільш популярні райони серед туристів – Яремчанський. До цього району гірськолижного туризму відносяться такі населені пункти Яремче, Татарів, Ворохта, Микуличин, Поляниця, Яблуниця і найпоширеніший курорт Буковель. На рис. 1. Зображена карта Яремчанського району, де можна спостерігати, що населені пункти розміщені не далеко один від одного. Так наприклад відстань від Яремче до Микуличина складає 16 кілометрів.

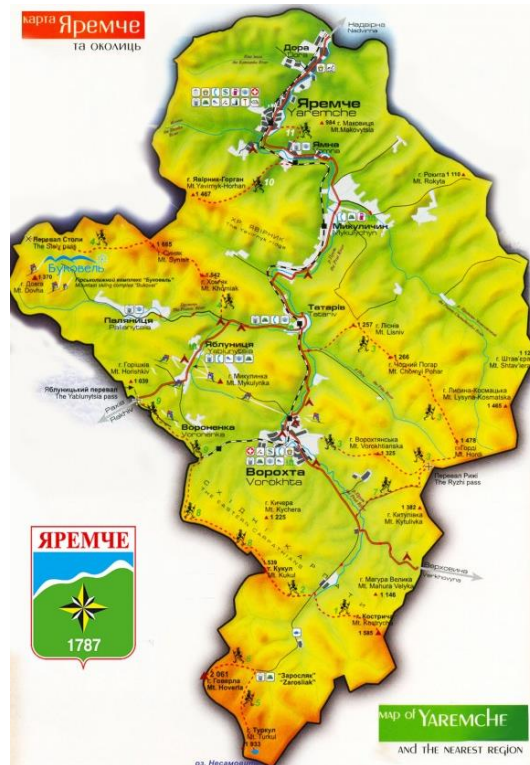

Рис. 2.1.1. Карта Яремчанського району.

Джерело систематизоване автором за [22].

На території Яремчанського району, розміщено найбільша кількість туристичної інфраструктури, які з кожним роком розвиваються все масштабніше. Цей район варто вважати найбільш конкурентоспроможним у порівнянні із кількістю інфраструктури серед інших туристичних районів. У Яремчанському районі налічується близько 500 закладів розміщення для туристів [23].

Туризм у Яремчанському районі розвинений у всі пори року, влітку для відвідувачів відкриваються прекрасні краєвиди на велику кількість водоспадів, таких як найпопулярніший Пробій – це каскадний водоспад Українських Карпат. Також водоспад Женецький Гук, який розташований поблизу селища Татарів [24]. Найбільшої популярності Яремчанський район завжди набуває у зимовий період, так як має велику кількість гірськолижних курортів по всій території району. Найпопулярнішим серед любителів гірськолижного спуску з гір набрав курорт “Буковель”, який розташований у селищі Поляниця неподалік міста Яремче.

Послуги туристичного комплексу “Буковель” надають основу для формування гірськолижного туристичного продукту серед інших курортів на території України. У курорті “Буковель” розташовано найбільша кількість трас різного типу складності, також різні види підйомників. Гірськолижний курорт налічує у розпорядженні 62 гірськолижні траси. Для даного туристичного комплексу надають перевагу не лише українці, а і багато туристів закордону. Територія комплексу добре оснащена всім необхідним для приємного відпочинку, як взимку так і влітку. На території розміщено велика кількість готелів, котеджів та інших місць для ночівлі. Також є снігові гармати, які надають змогу кататися на гірськолижних трасах ще до початку сильних морозів та засніження схилів. Через таку інфраструктуру ціни на проживання та відпочинок – найвищі серед усіх гірськолижних курортів Карпат.

На картосхемі курорту Буковель зображено на (рис.2.2) , якісно та чітко показано розташування трас у курорті. Де знаходяться та як можна знайти дану трасу різної складності.

Рис.2.1.2 Картосхема курорту Буковель.

Джерело систематизоване автором за: [25]

. Курорт “Буковель” вважається одним із найдорожчих серед курортів на Західній Україні, так вартість оренди спорядження може сягати від 700 до 1000 грн на день, за підйомник від 100 до 140 грн за один раз та підйомник на цілий

день буде коштувати від 900 до 1200 грн, так у порівнянні з гірськолижною базою у Ворохті підйомник коштує 50 грн за один раз та 300 грн за 10 підйомів, 800 грн за 50 підйомів.

Також не відстає за популярністю серед гірськолижних туристів і курорт у Ворохті, а саме навчально-спортивна база “Авангард”, що знаходиться у селищі Ворохта. На території розташовані комплекси з чотирьох трамплінів, канатно-крісельний витяг та 2 траси різного виду складності. На території бази розташований готельний комплекс “Авангард в Карпатах” який має три поверхи та вміщує у собі 47 готельних номери.

Насамперед для сприяння конкурентоспроможного потенціалу Яремчанського району є дві головних особливості – це

- 1) Присутність розвиненої інфраструктури серед туристичних послуг, серед місця розміщення та проведення вдалого відпочинку;
- 2) Наявність гірськолижного туристичного комплексу “Буковель”, який вважається найбільш матеріально-технічно обладнаний, якість послуг у якому надає формування стандартів гірськолижного продукту.

Ще одним не менш важливим районом, де знаходяться гірськолижні бази це Драгобрат-Ясіння. Основним центром розвитку гірськолижного туризму на території, це є курорт Драгобрат. Цей гірськолижний курорт має звання найвисокогірнішого гірськолижного курорту України. На території курорту розташована відносно невелика кількість баз для розміщення туристів, порівняно із кількістю місць розміщення у Яремчанському районі. Найбільш переважно це- готелі та хостели на території Драгобрата та приватні сектори, які надають послугу розміщення для туристів у Ясінні.

Основну особливість гірськолижного курорту Драгобрат можна вважати в той же час і недоліком – це місце розташування. Курорт знаходиться високо в горах (1300 – 1700 м над рівнем моря) [26], що надає можливості довгого гірськолижного спуску по трасам, так і стає проблемою для туристів, тому що курорт розташовується у віддалену місці та важко дістатися до точки призначення. На (рис.2.3) можемо спостерігати схему гірськолижних трас на

курорті Драгобрат, що дає нам повну змогу охопити структуру розташування гірськолижних трас.

Рис.2.1.3 Картосхема трас Драгобрату

Джерело систематизоване автором за: [27].

Притаманною особливістю Драгобрату також варто зазначити, це стабільний сніжний покрив, який випадає у горах на середину листопада та може протриматися до квітня місяця (за сприятливих погодніх умов).

На території Львівської області також розвиваються гірськолижні курорти, найпопулярніший район це Славське- Волосянка. Населені пункти, які входять до даної гірськолижної зони Славське, Волосянка, Грабовець, Нижня Рожанка. В загальному цей гірськолижний район досить розвинутий. Наявні всі головні чинники для вдалого відпочинку – це і розвинута інфраструктура ,є досить велика кількість закладів розміщення з різною категоризацією за вартісною політикою, від звичайних хостелів із можливістю жити по декілька людей в одній кімнаті, так і багато зіркові готелі[28]. Також популярним для проживання серед туристів є варіант оренди приватного сектора міських жителів, багато місцевих здають в оренду для проживання, як окремі кімнати у власних будинках так і цілі садиби. На курорті функціонують, як і крісельні так і бугельні підйомники. Присутня велика кількість закладів харчування, пункти прокату спорядження.

Центром гірськолижного району є селище міського типу Славське із горою Тростян. Найпопулярнішими для гірськолижного катання використовуються також гори Погар, Політехнік, Менчул. Головна гора для катання – це Тростян,

висота її складає 1236м, що розташована за 2 км від центра Славського. На території Славського знаходиться близько 25 баз для відпочинку туристів. У додатку В можемо спостерігати повну картосхему гірськолижних трас та підйомників на території Славського [29].

Гірськолижні курорти та території Чернівецької області не так відомі, які вищезазначені курорти для загальної маси гірськолижних туристів. Одним із сучасних курортом, який стрімко розвивається є Мигове. Туристичний гірськолижний комплекс знаходиться за 60 км від міста Чернівці. Мигове-працює, які більшість курортів цілий рік, взимку туристи надають перевагу – лижа, санам, сноубордам. На території курорту Мигове інфраструктура не так вдало розвинута в порівнянні з більш пізнаваними гірськолижними курортами України. На території наявні пункти прокату необхідного спорядження для катання, траси освітлюються, а також є невелика кількість місць для розміщення туристів.

Беручи до уваги сучасний стан розвитку гірськолижних курортів України на даний момент є усі умови для вдалого та перспективного і головне конкурентоспроможного розвитку гірськолижного туризму. Гірськолижні курорти на території України повинні розвиватися та прагнути до вищих конкурентоспроможних стандартів, щоб реалізовувати весь потенціал на повну силу. На думку автора гірськолижний туризм має розвиватися та популяризуватися не лише у Карпатському регіоні, а і у інших сприятливих районах України.

2.2. Світові тенденції розвитку гірськолижного туризму

Туризм – діяльність, що асоціюється з відпочинком, спортом, дозвіллям, оздоровленням та ознайомлення з історією та культурою. Після десятків років стрімкого зростання, туристична індустрія стала більш складною та комплексною. В даний час, індустрія туризму досягла значних висот та продовжує з кожним днем все більше розвиватися, активізувати нові дослідження.

Гірськолижний туризм розповсюджений у низці країн світу, це курорти в Австрії, Швейцарії, Франції, Італії, Німеччині, Польщі, Сполучених Штатах Америки, Канаді, Греції, Туреччині, Грузії та в багатьох інших країнах. На сьогодні, одним із найпопулярніших туристичних районів світу прийнято вважати Європу.

Європа найтрадиційніший туристичний район для будь-якого виду туризму, чи то пляжно–купальний відпочинок на березі Середземного моря в Іспанії, чи то гірськолижний відпочинок в Швеції. За кількістю туристів у регіоні, рейтинг лідерів входить так звана “велика трійка” країн до складу, яких відносяться – Італія, Франція, Іспанія. До “другого ешелону” входять – Швейцарія, Великобританія, Німеччина, а до третього – інша низка країн.

Найвідоміші та найзначніші гірськолижні райони у Європі – це райони у горах Піреней та Альпи.

Піреней – гори, які утворюють природні кордони між Іспанією та Францією, це середньовисокі гори, простягаються між Біскайською затокою та Середземним морем, найвища точка – це пік Ането (3404 м). Піреней відомі своїми прекрасними парками, озерами, чистими та перспективними у розвитку населеними пунктами. На Піренейських горах популярні різні види туризму – це і пішохідний, лікувально-оздоровчий, водний, велосипедний туризм [30.] Найбільшої популярності у Піренейських горах має гірськолижний туризм, розвивається катання та гірських лижах, сноубордах, популярний фрірайдинг по засніжених та недоступних ділянках гір.

Піренейські гори умовно можна розподіляються на три частини – Західні, Центральні та Східні гори, Західна частина Піренеїв значно нижча, найвищі точки у цій частині сягають 1000–1300 м. (Рис.2.2.1) дає змогу розглянути точне місцезорозташування гір Піренеїв.

Рис.2.2.1. Картохема гір Піренеїв

Джерело систематизоване автором за : [31].

Східні Піренеї відомі своїми високогірними та мальовничими долинами, крутими пагорбами, що розташовані в регіоні Каталонії. Найбільша кількість гірськолижних туристичних курортів знаходяться в районі Леріди–Жерони, це Ла– Моліна, Вальтер 2000 та інші.

У Центральних Піренеях так званні (Арагонські Піренеї) розташовані найвищі гори та великі перепади висоти. У цьому районі розвиваються такі гірськолижні курорти, як Кандачу, Формігаль, Астун та інші. У цих курортах загальна протяжність трас становить понад 340 км, а перепад висот коливається від 1500 м до 2630 м, кількість підйомників налічує 133. Західні Піренеї не мають гірськолижних курортів, проте славляться своїми чудовими лісами та пологими схилами. Довжина Піренейських гір складає лише незначну частину Альпійських гір.

Альпи – найбільша гірська система у Європі, вони складають складну систему височин та кряжів, що розсіяні великою масою, широких та глибоких долин. Білі гори, що простягаються від Середземного моря і до Середньо–

Дунайської низовини, розташовані у таких країнах: Італія, Франція, Австрія, Ліхтенштейн, Німеччина, Словенія, Швейцарії та Монако.

Гори Альпи умовно розподіляють на частини за їхньою висотністю, так передгір'я становить лісисті кряжі від 800 м до 1800 м, Середні Альпи частково вкриті скелястістю та рослинністю, висота 1800–2400 м. Високі Альпи заввишки більше ніж 2400 м, середня висота цього району Альп 2000–2400м, це голі скелі з малою кількістю рослинності та з великим сніговим покривом.

Кожного року гірськолижні курорти Альп відвідують понад 135 мільйонів туристів. Туристичне процвітання Альп стрімко почало розвиватися на початку 19 століття, та триває донині, розширюючись з кожним роком все більше. На сьогодні Альпи – це популярний туристичний район, який має процвітання у будь-яку пору, в Альпійському районі розповсюджені різні види туризму: на висоті від 500 м – пішохідний, водний, оздоровчий туризм, від 1000–2000 м гірськолижний, а на висоті від 2000 м до 3000 м – гірськолижний спорт та альпінізм. Вагомою причиною популярності гірськолижного відпочинку на території Альпійських гір є транспортне сполучення між містами та курортами.

У Альпійських горах матеріально–технічна база туризму досягла досить великих висот. Досить велика кількість туристичної інфраструктури розташувалася у цьому гірничому районі – це понад 3 млн. закладів розміщення, 40тисяч канатних доріг та підйомників, які функціонують у Альпах, близько 120 тисяч кілометрів гірськолижних трас та значна кількість туристичних стежок.

Одними з найвідоміших гірськолижних туристичних курортів можна назвати :

Австрія – Хунгербург, Китцбюель, Сан Антон, Зельден, Ельмау та інші.

Франція – Шамоні, Три Долини, Ла Розер, Ла Плань та інші.

Італія – Доломіти, Лівіньо, Борміо, Червінія.

Швейцарія – Цермат, Сан Моріц, Лаакс.

Німеччина – Гарміш– Партенкірхен, Оберсдорф, Фельдберг[32] .

Австрія вважається однією з найпопулярніших та найпридатніших для гірськолижного туризму у світі. В країні знаходяться гірськолижні курорти з

високим рівнем якості, велика кількість вражаючих вершин та різних зон для катання. Біля міста Інцбург розташовано найвідоміші курорти Австрії, Китцбуель гірськолижний курорт, який відомий вже понад 80 років та відноситься до одних із елітних курортів для відпочинку та зайняттям, як спортом так і туризмом. Також престижним вважається курорт Сан Антон, де майже 100 років тому був заснований перший лижний клуб в Австрії. Гірський район Зальцбургленд об'єднав такі області для катання, як Pinzgauer, Saalachtal, Europa Sportregion та інші великі курорти.

В Австрії ідеальне співвідношення сервісу, цін, обслуговування, лижних трас, природи та відпочинку. Головна особливість притаманна для Австрії – це значно дешевші ціни ніж в Швейцарських чи Французьких Альпах, також більш різноманітніші гірськолижні траси порівняно з Німеччиною та Італією [33]. Велику роль для відвідування гірськолижних курортів Австрії також відіграє інфраструктура та транспортне сполучення між містами і курортами. На території Австрії значно більша концентрація гірськолижних курортів в порівнянні з іншими країнами, загальна кількість курортів в країні складає близько чотириста одиниць з різною категоризацією трас.

Франція – країна з неймовірною природою, інфраструктурою та безумовно з одними з найкращих гірськолижних курортів. Деякі курорти у Франції побудовані за певною стилістикою та мають свої власні особливості, які відрізняють їх оди від одного[34]. Головним фактором для популярності гірськолижних курортів у Франції стало те, що в країні проходили тричі Олімпійські ігри, а саме у 1924 році – в Шамоні, 1968 році – в Греноблі та в 1992 році – в Альбервілі у тому ж числі брали участь в Олімпійських іграх українські спортсмени у складі СРСР.

Найбільший у світі гірськолижний регіон знаходиться у Франції – це “Три Долини” (оригінальна назва Les Trois Vallees), це найпопулярніший район серед туристів, що включає в себе такі курорти, як Валь Таранс, Менюір, Ла Танья, Мерібель, Сен-Мартен, Брид-ле-Бен, Орель та найпопулярніший, найвідоміший, розкішний гірськолижний курорт – Куршавель[35.]. Загальна

площина району Трьох Долин складає близько 1400 кв. км., де перепади висоти сягають від 1300 м до 2320 м.

Також, популярним гірськолижним курортом у Франції є Шамоні. Долина та комуна Шамоні знаходиться у підніжжя Монблану, це був звичайний гірський регіон, де довгий час займалися фермерством та збирали кристали. У другій половині 18 століття дослідник з Женеви та місцевий кристальєр, задалися метою піднятися на Монблан, після підняття на гору започаткувався рух альпіністів в цьому гірському районі. Вже на 1821 рік сформувалася перша в історії спілка гідів, що діє і до сьогодні. На початку 20 століття в долині та на горі Монблан почали набирати популярності гірські лижі, а в 1924 році провели першу в світовій історії зимову олімпіаду, на той момент було всього 9 дисциплін, участь приймали 16 країн. Після зимових Олімпійських ігор почалася розбудова гірськолижних курортів, інфраструктури, а сьогодні це один із найбажаніших та наймальовничіших гірських напрямків у світі.

Курорт Шамоні налічує 145 трас, загальною протяжністю понад 140 км., які розташовані у 8 різних гірських зонах долини Шамоні [36.]. На території курорту налагоджена якісна транспортна система, розвинуті автошляхи та наявні спеціальні автобуси, які доставляють туристів у будь-який з курортів району. Система місцезоміщення туристів на високому рівні, де відпочиваючі можуть залишитися, як і в першокласних шале, так і орендувати апартаменти або розміститися у готелі.

(Рис. 2.2.2) надає змогу детальніше зрозуміти та оцінити масштабність гірського комплексу Шамоні.

Рис. 2.2.2. Картохема туристичного району Шамоні

Джерело систематизоване автором за : [37]

Великою особливістю гірськолижного курортного району Шамоні є те, що у зоні катання Флежер так і в інших можна придбати тижневий скіпас за вартістю 350 євро (вартість під час зимового сезону 2022 року), головними цінностями такого скіпасу є те, що він діє на усіх численних зонах катання навколо, а також у вартість включає проїзд на громадському транспорті та доступ до низки важливих пам'яток та локацій, популярних серед туристів. Курорт Шамоні обирають, як і туристи так і жителі Франції, через доступність, неймовірну красу та велику кількість якісних трас, підйомників, інфраструктури та обслуговування.

Не менш популярними та якісно створеними курортами є гірськолижні райони Італії. Країна налічує декілька десятків гірськолижних центрів. Гірськолижна Італія – яскрава, захоплююча, багатогранна країна, яку кожного року відвідують мільйони туристів з усіх куточків світу. Великої популярності серед гірськолижних туристів набрав район Доломітових Альп, що знаходиться в Італії за 150 км від Венеції. У цьому гірськолижному туристичному районі знаходяться такі відомі курорти як: Кортину д'ампеццо, Кронт плац, Альта Бадія та інші. Також відомим гірськолижним районом – є Альта Вальтеніна, що знаходиться на північ до відомого озера Гарда, та

граничить з такими країнами, як Австрія та Швейцарія. Найвідоміші курорти тут – Лівіньо, Борміо, Санта Катерина[38].

Мальовничі гори, недороге житло та шопінг, катання на чудових гірських спусках неймовірний Альпійський сніг та природа – усе це і є відпочинок на курорті Лівіньо. Невелика гірська комуна з населенням лише 6500 людей, територія Лівіньо простягається на 12 км в гірські долини на півночі країни в обіймах Італійських Альп та території Швейцарії. Ціни на курорті набагато нижчі ніж у дорогого сусіда Швейцарії, тому багато швейцарців їздять на гірськолижні курорти саме у Лівіньо. Головною особливістю Лівіньо є те, що немає сильних вітрів, які могли б заважати кататися відвідувачам, до того ж велика кількість сонячних днів у році [39]. Крім того, гірськолижний курорт Лівіньо має статус безмитної торгівлі та є зоною дьюті-фрі, чим і приваблює туристів з усього світу. Курорт має усю необхідну туристичну інфраструктуру, яка забезпечує вдалий відпочинок усім туристам. Проте курорт Лівіньо розташований осторонь від інших гірськолижних курортів. Варто зазначити курорт є цілорічним, знаходиться біля озера, що надає змогу розвитку у літку таких видів відпочинку як: скелелазіння, віндсерфінг, кайтінг та хайкінг. Картосхема, наведена у додатку Д, надає змогу осягнути масштабність та кількість трас, підйомників на території Лівіньо[40].

Сполучені Штати Америки – ще один не менш важливий сегмент на туристичному ринку, на сьогодні входять у список найбільш популярних гірськолижних туристичних напрямків. У країні розташовані декілька великих гірських районів з хорошими зимовими морозами та великою кількістю снігового покриву. У США налічується близько 300 гірськолижних курортів різної складності, розташовані в Новій Англії та Середньому заході, це штати : Юта, Колорадо, Мен, Айдахо, а також з меншою кількістю у штатах Орегон, Каліфорнія, Монтана [41] .Найкраще позначилася така велика кількість трас на інфраструктурі та на рівні сервісу на територіях гірськолижних курортів.

До списку найкращих курортів США входять [42]:

Аспен – один із найпопулярніших гірськолижних курортів в Колорадо, також є престижним та дорогим курортом, не зважаючи на факт цінової політики даного курорту, він доступний людям з будь-яким бюджетом. На курорті об'єднано чотири зони катання таких, як : Аспен Маунтін, Аспен Хайлендс, Баттермілк, Сноумас. На цих курортах загальна протяжність трас складає понад 200 км, що надає змоги для туристі насолодитися від катання, як початківцям так і більш досвідченим лижникам.

Deer Valley – у 2014 році курорт був визнаний найкращим гірськолижним у США. Головними особливостями, якими відзначається даний курорт, це обслуговування, сімейні програми, розвинута інфраструктура, добре оснащені траси. Гірськолижний курорт знаходиться у горах Wasatch Mountains, відомий своїми високоякісними трасами яких налічується понад 100 одиниць. На території курорту заходяться шість вершин для катання та загальна площа всього курорту становить близько 820 гектарів. Найбільша та найдовша траса даного курорту становить 4,5 кілометри. Особливістю курорту є те що не приймають для катання сноубордистів та є обмеження щодо кількості відвідувачів на курорті.

Breckenridge – гірськолижний американський курорт, що розташований у штаті Колорадо на висоті майже чотирьох кілометрів та є найвищим центром для гірськолижного катання в США. В місті збереглися автентичні пам'ятки історії, що додають антуражності під час відпочинку на курорті. Загальна протяжність гірськолижних трас 153 кілометри. Цей курорт обирають, як американці для свого відпочинку на вихідних, так і іноземні туристи.

Грузія – країна високогірна, мальовнича, запашна свої стравами та спеціями та відома для кожного туриста своєю привітністю та любов'ю. Гірськолижні курорти Грузії славляться на весь світ, сезон розпочинається з листопада та триває до травня, а подекуди навіть і довше. На гірськолижних курортах країни є все для того, щоб провести із задоволенням свій відпочинок – це і м'який клімат (відсутній вітер, гірські схили завжди вкриті рівним та щільним покривом снігу), зростаюча та на високому рівні інфраструктура, схили

різної складності, зручне транспортне сполучення, а також безмежна гостинність місцевих жителів, це все і призводить до вдалого відпочинку туристів.

Найвідомішими та найпопулярнішими центрами гірськолижного туризму в Грузії є – Гудаурі, Бакуріані та Хацвалі. Гірськолижні курорти Грузії також приваблюють не лише гірськолижних туристів, а і екстремальних спортсменів, які займаються такими видами спорту, як сноубординг, фрірайд, парапланеризм [43].

Гудаурі– гірськолижне селище, що розташоване в Казбеському районі, що за 110 км від столиці Грузії Тбілісі. Найбільший та найсучасніший гірськолижний курорт в країні з найбільшим перепадом висот, розвиненою інфраструктурою та необмеженими можливостями для екстриму. У додатку Ж зображено місцезнаходження гірськолижного селища Гудаурі на території Грузії. [44].

Курортна сьогодні складається з двох поселень – старого (або нижнього) Гудаурі та нового Гудаурі, розташовані на Кавказьких горах, що розбудовується біля підйомників. На території курорту наявні гондольні та крісельні підйомники, гондольного типу розташовані лише на території готелю “Марко Поло”.

Після трагічної ситуації в 2018 році, де під час підйому на крісельних підйомниках відмовили гальма і почали рухатися у зворотному напрямку (на той момент постраждало 10 людей, серед яких були і українці), влада Грузії посилила контроль та перевірку усіх підйомників курортів. «Така прикра історія трапилася через зношеність обладнання та людський фактор. Відтоді на всіх наших гірськолижних курортах технічний нагляд відбувається щодня і закупаються виключно нові підйомники», – зауважив у інтерв'ю кореспондент Укрінформ, а саме представник Асоціації Гідів Грузії Олександр Гвелесіані. Вже на стан зимового сезону 2019 року, Гуадурі входить із новим обладнанням та інфраструктурою такою, як шість нових підйомників, реконструйований один старий підйомник, що дало змогу збільшити потік гірськолижників у 3,5 рази[45].

На картосхемі курорту Гудаурі (рис.2.2.5) зображені всі траси та підйомники, що дають конкретний та зрозумілий опис курорту.

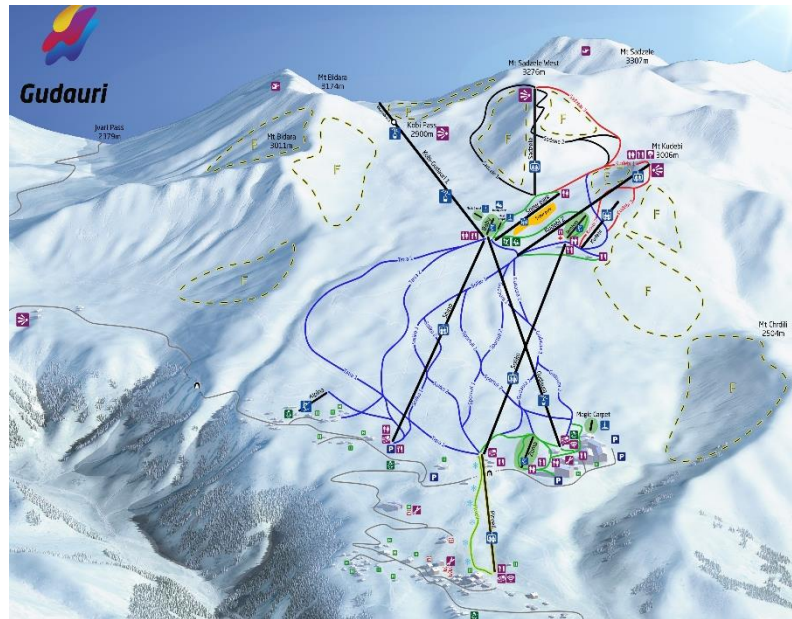

Рис 2.2.3 Картосхема гірськолижного курорту Гудаурі

Джерел систематизовано автором за [45]

На території курорту Гудаурі розташовано 16 кілометрів трас із різною складністю, курорт сполучений трьома чергами підйомників. Дістатися до курорту найзручніше від станції метро міста Тбілісі, Дідубе.

Бакуріані – на відміну від Гуадури, цей курорт завоював свою популярність серед туристів ще з давніх часів. Ще з 19 століття цей курорт був популярний серед туристів та знаті того часу. За радянських часів на території гірськолижного району Бакуріані, проводилися зимові змагання, а в 2014 році курорт подавав заявку на проведення Олімпійських зимових ігор на своїй території. Також курорт має ще одну не офіційну назву “Сонячна долина” Містечко розташоване на висоті 1700 метрів в Боржомському муніципалітеті, гори на яких утворився курорт Тріалетський хребет [47]. На території курорту розташовано як складні професійні траси для катання, так і невеликі гірські траси для новачків та любителів помірною та спокійною їзди. Гірськолижний курорт щороку та щосезону покращують, додаючи нову інфраструктуру, прокладаючи нові траси, щоб з кожним роком збільшувати кількість задоволених туристів.

Хацвалі (або Местія) – наймолодший та найновіший гірськолижний курорт на території Грузії, що був збудований за держзамовленням у 2011 році, розкинувся серед історичної гірської області Сванетія, між Кавказьким хребтом та хребтом Зулурді [48]. На курорті є чотири гірськолижні траси – (700 м) для новачків, (800 м) для спортсменів, (2600м) блакитна траса (1800 м) червона траса. Курорт оснащений хорошою інфраструктурою, декількома видами підйомників. Головним мінусом даного гірськолижного курорту є складність ,щоб дістатися до самого курорту. На території Хацвалі побудований та працює круглорічно найвисокогірніший ресторан в Грузії “Зурулді”.

Отже, можемо зробити висновок, щодо розвитку гірськолижного туризму у світі. Гірськолижний туризм, як і курорти за останні роки почав стрімко розвиватися та набирати популярності серед туристів, завдяки свої привабливості, активно проведеного часу під час спусків, оздоровлення, ознайомлення з інфраструктурною частиною різних країн світу. Усі гірськолижні курорти очевидно відрізняються один від одного, як своєю природою, кількістю та якістю підйомник, орендованого спорядження, наповнення харчовою індустрією та ставленням власників, але це все їх об’єднує в один великий організм, який рухається у напрямку збагачення, просування та популяризацією гірськолижного туризму у різних куточках світу.

2.3 Туристично-рекреаційний потенціал гірськолижного туризму

Туристично–рекреаційні ресурси на гірськолижних курортах України є досить різноманітними та привабливими для великої кількості туристів. Зазвичай на різних гірськолижних курортах готелі та ресторани працюють цілодобово (не враховуючи сучасний стан подій на території України з обмеженнями, щодо перебування у закладах харчування та інших у воєнний період) з національною та європейською кухнею.

Туристично–рекреаційні ресурси – це сукупність природно створених, а також штучно створених об’єктів, що придатні для формування туристичного продукту. У широкому значенні туристично–рекреаційних ресурсів є – кліматичні, природні, економічні, культурно–історичні, фінансові та соціальні ресурси

Використання туристично–рекреаційних та природно–кліматичних ресурсів визначається специфікою їх функціонального призначення. Саме це і визначає пріоритетний профіль освоєння окремих туристично–рекреаційних територій, районів, а також місцевостей. Для розвитку та реалізації туристичної індустрії необхідна наявність усіх чотирьох основних складових : капітал, туристичні ресурси, кадри та технології. Тобто, вилучивши чи не взявши до уваги один із основних складових можливо отримати (або і не отримати взагалі) якісний туристичний продукт.

Головні властивості, які притаманні туристично–рекреаційним ресурсам це :

- кліматична привабливість;
- доступність;
- екскурсійна значимість;
- ступінь вивченості території;
- соціально–демографічний стан;
- природничі запаси тощо.

Ресурси в даному переліку використовуються у туристичних, оздоровчих, пізнавальних, спортивних цілях.

На території України кожна область володіє суттєвими туристичними ресурсами, привабливістю та своєрідною унікальністю, створює умови для формування туристичного продукту. Різноманітність природних, ресурсних, кліматичних, історичних умов, що сприяють розвитку туристичного продукту стали фундаментом для створення нових туристичних, рекреаційних зон в тому числі і гірськолижних.

Головним аспектом привабливості туристичної зони для відвідувачів є екологічна безпечність. Це і виступає фактором вибору гірського відпочинку. Однією із альтернатив іншим галузям постає розвиток гірськолижного туризму на території Карпат, де природа зазнала менших антропогенних впливів. Чинники, що впливають на розвиток гірськолижного туризму на територіях, можна вважати :

- гірський рельєф, що розташований на значній території;
- кліматичні умови;
- часткова розвинутість інфраструктури.

Кліматичні умови та рельєф відіграють одну з найважливіших ролей у побудові та обслуговуванні гірськолижних курортів та трас. Одним із ключових чинників успішної побудови гірськолижних трас є клімат .

Кліматичні умови, такі як температура, опади, вітер впливають на підготовку снігу та утримання у хорошому стані трас. Високі температури та їх перепади можуть призвести до швидкого танення снігу та складнішого утримання трас у хорошому стані, на деяких курортах, таких наприклад, як Буковель, наявність технічного снігу дозволяє забезпечити хорошу підготовку трас до гірськолижного сезону, не зважаючи на відсутність достатнього, природнього снігового покриву [49]. Так, наприклад, гірськолижний сезон кінця 2022 року та 2023 року на гірськолижних курортах України не були достатньо покриті природнім сніговим покривом та курорти не зважаючи на це відкрили цей сезон із використанням снігових гармат, що забезпечило наявність гірськолижних туристів. Також важливим фактором кліматичних умов має вітер, що переносить снігові покриви утворюючи небезпечні завали та горби. Рельєф

теж важливий фактор, зокрема кут нахилу та формування крутих ділянок на трасі, визначає саму складність траси та впливає на безпеку туристів.

Важливим фактором для вдалого гірськолижного відпочинку також мають не лише природньо–кліматичні умови та інфраструктура, а і важливим є оснащення самого туриста та вдала підготовка до катання.

Спорядження– також, не менш головне у гірськолижному туризмі, що забезпечить вдалий та безпечний відпочинок. Зимовий відпочинок приносить задоволення, якщо правильно вибрати спорядження для катання. Головним елементом для гірськолижного катання є лижу, сноуборди [50]. Раціональніше для новачків буде орендувати це спорядження на курортах, а для тих у кого є власне спорядження ситуація значно покращується, так як не потрібно чекати на орендування. Краще не економити на засобах катання та захисті, так як це особиста безпека та відповідальність.

До переліку основних елементів для гірськолижного катання автор відносить:

- лижі + палки;
- спеціальні гірськолижні, темні окуляри;
- захист: шолом, маска, захист для стегон, хребта, на кисті рук, коліна (комплектація залежить від уміння кататися та активності);
- одяг та взуття (лижна куртка, штани/комбінезон, термобілизна, футболки, непромокальні рукавиці, шапка, шарф/балаклава, підшоломник, черевики.

Також важливо не забувати про засоби по догляду за собою, аптечка– це все необхідно для самозабезпечення комфорту. Варто взяти окрім особистих засобів гігієни(якщо їх не передбачено у місці проживання) також засоби від засмаги, так як взимку сонце також є шкідливим для шкіри і так само можливі опіки та згорання, бальзам для губ та поживні креми, тому що вітер сильно осушує та шкодить для шкіри.

Невід’ємною складовою вдалого гірськолижного відпочинку, туризм чи спорту є розуміння та правильне освоєння трас для спуску. Гірськолижні траси є

одним з основних елементів гірськолижного курорту, який приваблює туристів з різних куточків світу. Гірськолижні траси – спеціальні місця відведені для гірськолижного катання, розмічені лижні траси, стежки. Траси за своєю специфікою можуть бути, як самостійними так і об'єднаними однією певною територією у комплекс/курорт з чітко визначеними межами території, що охоплює траси за різними ступенями складності та різні канатні дороги, витяги, маршрути та лижні стежки. На картосхемі зображено вигляд гірськолижних курортів з урахування кольорів трас (рис.2.3.1.).

Рис.2.3.1. Карта гірськолижних трас на курортах

Джерело систематизоване автором за : [51]

Класифікація гірськолижних трас включає в себе такі категорії, як початковий рівень, середній рівень та високий рівень. Побудова гірськолижних трас включає в себе такі елементи, як повороти, виступи, спуски та інші необхідні конструкції. Класифікація трас у світі визначається маркуванням саме за різними кольорами. Вимоги до безпеки на гірськолижних трасах включає такі аспекти як правильне маркування, наявність підйомників та систем безпеки, регулярне контролювання стану за стандартами безпеки. Якраз маркування говорить лижнику, чи потрібно спускатися певною трасою і забезпечити собі спокійний спуск за рівнем гірськолижних навичок та вберегти собі здоров'я та навіть життя. У світі існує дві основних системи маркування гірськолижних трас на курортах– європейська та американська.

Європейська система маркування трас – у Європі класично використовують колірну систему позначення трас, яка ділить спуски на: зелені, сині, червоні, чорні траси. Таке маркування трас розповсюджене у таких країнах, як Франція, Італія, Болгарія, Україна, Словенія[52].

Зелені траси – для початківців.

Траси позначені зеленим кольором є найпростішими серед усіх типів, які чудово підходять для лижників початківців. На цьому типі трас, лижник початківець буде спускатися з мінімальною швидкістю, практично не набираючи великої швидкості. Кут нахилу спуску коливається від 6 до 24 градусів, що надає змогу спускатися з гори повільно та не завдаючи собі коди. Також, головною особливістю зелених трас є те, що вони розраховані і для дітей. Цей тип трас є гладкими із широкими “ лижними дорогами” та з мінімальним нахилом. На трасі відсутні бугори та ретельно доглянуті. У місцях де ухил більший та можливість набрати більшу швидкість є контр–уклони, щоб лижник зміг зупинитися або зменшити швидкість спуску. На Зелених трасах найбільш розповсюджені бугельні підйомники.

“Сині” траси– середня складність.

Синім кольором позначають траси, що по своїй складності більше підходять для лижників, які вже впевнено стоять на лижах та вміють кататися. Саме цей тип трас найбільш затребуваний та найрозповсюдженіший серед гірськолижних курортів. Протяжність синіх трас значно перевищує інші траси на курортах. Різноманітність рельєфу на даному типі трас, забезпечує більш цікавий та екстремальніший спуск ніж на зелених трасах. Також траси середньої складності спеціально коткують ратраками (спеціальна техніка, яка рівняє сніговий покрив та ущільнює його).

“Червоні” траси– для досвідчених.

Даний тип трас характеризується відсутністю пологих ділянок, мають більший нахил, поєднання недовгих крутих ділянок, де необхідно майстерно володіти різними техніками спуску та своїм оснащенням, для задоволення від процесу спуску та забезпеченням себе безпекою. Досвідчені лижники не мають

кататися по червоній трасі суто прямим спуском, це може спричинити не бажані травми, навпаки на таких трасах потрібно великими та маленькими дугами у всьому масштабі швидкості. До кінця дня та трасах червоного позначення можуть з'являтися бугори, через велику кількість спусків туристів, але їх прибирають за ніч ратраками. Однак, траси, що позначені пунктирною червоною лінією, ратраками не обробляються, через різні фактори, які можуть ускладнити роботу. На червоних трасах ширина схилів невелика, зустрічаються більш круті ділянки, кут нахилу даних трас може становити близько 40 градусів.

“Чорні” траси – для професіоналів.

Траси позначені чорним кольором завжди і всюди вважаються складними для просто любителів гірськолижного катання. Чорні траси, насамперед призначені для експертів у катанні на лижах/сноубордах, на таких трасах під час спуску може багато чого трапитися на шляху: різкі повороти з великим перепадами снігу, велика кількість дерев, бугри, раптові звуження, не розчищені дороги для катання тому, що ратраків на чорних трасах немає. Чорне маркування вказує на те, що проходити такі траси рекомендовано виключно спеціалістам, тим хто впевнений у своїх силах та навичка. небезпечні чорні траси і тим, що у деяких місцях катання переходить у перестрибування багатьох перешкод. На чорних трасах наявні деякі ділянки позначені чорними пунктирними лініями це свідчить про те, що це ділянка з “ поза трасовим” спуском.

На територіях гірськолижних курортів таких країн, як Австрія, Німеччина, Швейцарія прийнята триколірна класифікація трас, вона схожа на вищезазначену систему класифікації трас, але має свої відмінності– використовуються три основних кольори та інші позначки. Синім кольором позначають траси для новачків, а інше значення мають зелені значки, наприклад: дороги призначені для катання на конях чи дуже вузькі дороги.

Однією з особливостей даного виду маркування є позначки жовтим кольором, які призначені для фрірайду тобто для вільного, поза трасового катання. Такі території із жовтими позначенням свідчать про те, що територія перевірена для безпечного спуску на льодовикові тріщині, які можуть бути

сховані під покривами снігу і територія є лавино безпечною. Катання та таких зонах є небезпечними для не підготовленого мандрівника, тому слід якісно обирати траси для відпочинку. Також виїзди за саму територію призначені для фрірайду заборонений і за порушення правил можливе штрафування.

У країнах Швеції, Норвегії та Фінляндії також використовується система категоризації за кольорами, але їхньою особливістю також є використання фігур. Додаток 3 надає змогу зрозуміти, як відбувається класифікація складності гірськолижних трас на території Скандинавських країн та їхнє маркування трас[52, 53].

У Новій Зеландії, США та Австралії розповсюджена американська система класифікації складності гірськолижних трас ця система відрізняється тим, що відрізняються деякі кольори, а також мають у значенні різні фігури.

Зелене коло – має значення траси для новачків з простими та пологими спусками без перешкод із рівним шаром снігу, аналогічні траси в європейській системі класифікації позначають зелені подекуди сині гірськолижні траси.

“Синій квадрат” – таким позначенням маркуються траси середнього рівня складності. На таких трасах підйомники працюють швидше ніж на зелених, знаходяться набагато швидші та вправніші лижник, схили крутіші та екстремальніші. Такі траси можна порівняти за рівнем складності із європейськими синіми та подекуди червоними трасами.

“Чорний ромб” – ними позначають спуски, що значно складніші за попередні, дуже круті та призначені для досвідчених лижників. На таких трасах розташовані швидкі підйомники, більшість трас з перешкодами та нерозчищеними дорогами. Також в американській системі маркування є траси позначені двома або і трьома ромбами – це означає, що траси дуже високої складності та виключно для лижників із великим досвідом катання та спусків.

Особливістю американської системи є те, що можна зустріти й комбіновані позначки таку, як синій квадрат у який вписаний чорний ромб. Це позначає поступово перехідні траси від синьої складності до чорної.

“Помаранчевий прямокутник з заокругленими краями” – це особлива зона, яка призначена для сноупарків, також комплекси для тренування із хаф–пайлами (конструкція для тренування екстремальних зимових видів спорту), трамплінами.

(Рис.2.3.2) надає змогу чітко зрозуміти, як виглядає американська маркувальна класифікація гірськолижних трас.

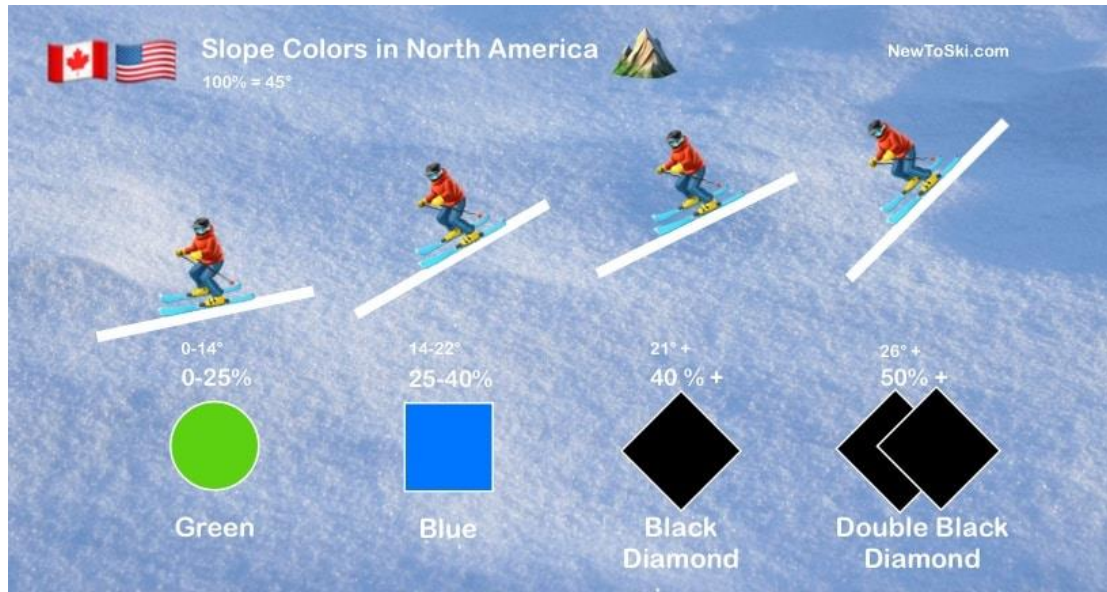

Рис.2.3.2 Маркування трас американської системи

Джерело систематизовано автором за : [54]

Порівнюючи європейську маркувальну класифікацію гірськолижних трас та американську систему слід враховувати той факт, що їхня складність вимірюється по–різному.

У США експерти по визначенню складності оцінюють по ряду параметрів, основний з них крутизна схилу, а європейські експерти визначають на скільки в важкий шлях подолання траси. До того ж, американські курорти самостійно маркують та визначають класифікацію їхніх трас, тому на різних гірськолижних курортах можлива різна категоризація подібних трас.

У більшості гірськолижних курортах України використовують кольорову класифікацію трас, про те вона може відрізнитися від європейської чи американської. Так наприклад, на деяких курортах використовують жовтий колір для трас середньої складності, а на деяких – для трас із високим рівнем

складності. Також можуть бути додаткові кольори, наприклад, помаранчевий або фіолетовий, для трас, які мають проміжний рівень складності між двома сусідніми кольорами. Крім кольорової класифікації, траси можуть відрізнятися за довжиною, нахилом, рельєфом, наявністю перешкод для подолання траси.

Важливим фактором у класифікації трас також є погодні мови та клімат того чи іншого гірськолижного курорту, за умов поганого снігового покриву чи заметілі, навіть середньої важкості траса може порівнюватися на той момент із чорною трасою.

Головною небезпекою для людини при катанні на гірськолижних курортах— є лавинне сходження. Базове правило під час катання на гірських схилах на будь-якому із видів спорядження (в основному для фрірайду) – це те, що “Лавинна небезпека існує всюди, де є сніг”. Перемогти це стихійне лихо людина не в змозі ніяк, тому потрібно докладати максимально зусиль, щоб його запобігти.

У світі прийнято вважати так звані “5 червоних прапорців”, що означають потенційну лавинну небезпеку. Природа завжди дає попереджувальні знаки на які варто особливо звертати увагу, знати їх та вміти пристосуватися до них. Не завжди їх присутність означає заборону виходити на катання, але потрібно на них звертати увагу, щоб переконатися в безпечному спуску. Головне також пам'ятати, що роза вітрів, експозиція схилів, висота(високогір'я, зона лісу чи альпійська зона) є головними чинниками при оцінці ризику сходження лавини і в залежності від місця катання та території відрізняються. Достатньо 12–15 градусів нахилу схилу і лавинна може зійти. Система “5–ти червоних прапорців” було розроблена у Європі та використовується на багатьох курортах по всьому світу.

Основною причиною чому сходять лавини є те, що формується слабкий шар під самою товщею снігу в такому випадку сніжинки починають деформуватися та втрачають здатність з'єднатися одна з одою. Додатково також на схилах не рівномірний покрив снігу, що перегинається та у місці переходу від

пологого схилу до крутого утворюється розрив та при мінімальному навантаженні відбувається сходження лавини [55].

Одним із головних міфів пов'язаних із сходженням лавини є те, що її можна викликати гучним криком. Перш за все, такого зробити людині власним криком неможливо, сили людських голосових зв'язок недостатньо для того, щоб зрушити з місця багатотонний покрив снігу. Притому у світі існує практика виклику снігової лавини спеціально у тих місця та курортах де є завищена небезпека для сходження лавини в такому випадку використовують звукові генератори.

На (рис.2.3.3) зображені 5 основних прапорів та їхні позначки.

Рис.2.3.3 П'ять червоних прапорів лавинної небезпеки.

Джерело систематизовано автором за [56]

Перший прапор – свіжий сніг, 90% лавин сходять у першу добу після сильного снігопаду, посиленими вважається снігопад, який накидає 2 см снігу протягом години, за добу випадає великий шар снігу більше 40 см і тому небезпечно влаштовувати спуск на такій території. Тому в такий період варто обирати для спуску лісову зону, що є більш безпечнішою в плані сходу лавин (дерева деякою мірою затримують сходження), або більш пологі схили– менше

30 градусів. Найбільш лавино небезпечні схили—це від 30 до 45 градусів всі, що більш круті схили з них лавина сходять сама і більш безпечно для людей.

Другий прапор— сильний вітер, який може переносити сніг з місця на місце та утворювати так звані “снігові надуви” невеликі за масою та об’ємом, які дуже небезпечно сходять, що особливо притаманне на українських драгобратських схилах.

Третій прапор— різкий перепад температур. Якщо температура різко змінилася за останню добу, то шари снігу, що за останній час були стабільними можуть підтанути, порушити свою структуру та невідомо, як вони поведуть себе при навантаженні. Тоді лавинна небезпека в разі збільшується і гірськолижник наражає себе на небезпеку.

Четвертий прапор— тріщини, провали, звуки. Якщо при наступанні на сніговий покрив чуються чи відчуються дивні та не притаманні для такого руху звуки це може свідчити про те, що під верхнім шаром снігу знаходиться порожнеча по якій покрив снігу може з’їхати та перетворитися на лавинне сходження.

П’ятий прапор— сходження інших лавин. З великою ймовірністю, якщо поряд вже відбувалося сходження снігової лавини, то в цей час поряд можливе також сходження ще більших снігових лавин.

Також, існує ще одна система “5-ти червоних прапорів лавинної безпеки” – де кожен рівень безпеки позначається прапорцями з числом від 1 до 5. На кожному рівні прапорець має свій колір і значення, (таблиця 2.3.2) надає детальнішу змогу ознайомитися з кольорами прапорів та їх значенням.

Таблиця 2.3.1

П'ять кольорових прапорів лавинної небезпеки

Колір	Рівень небезпеки	Значення
1 Зелений колір 	Низький	Лавини малоймовірні або відсутні
2 Жовтий колір 	Помірний	Лавини можливі, але малоймовірні
3 Помаранчевий колір 	Середній	Лавини можливі, особливо на деяких ділянках
4 Червоний колір 	Високий	Лавини можливі і на певних ділянках траси вони можуть бути великі та небезпечні
5 Чорний колір 	Максимально високий	Лавини дуже небезпечні і рекомендується утриматися від катання на гірськолижних трасах

Джерело систематизовано автором за [57]

Врахування рівня лавинної небезпеки є дуже важливим на гірськолижних курортах, де катання на великій швидкості може бути небезпечним. Кожен курорт має свою власну систему визначення лавинної небезпеки, яка базується на розміщені, висоті, кліматичних умовах та інших факторах. Дана інформація про класифікацію рівня лавинної небезпеки зазвичай розміщується на сайтах курортів та може бути корисною на гірськолижних трасах.

Важливою складовою гірськолижного відпочинку є безпека, тому на курортах розроблені відповідні правила та інструкції, а також надана можливість здійснювати навчання на гірських лижах та іншому спорядженні.

Отже, гірськолижний туризму– це один із найбільш розповсюджених та перспективних напрямків туризму, що має великий потенціал у своїй реалізації. Розробки даного виду туризму багато чим сприяє для збільшення потоку туристів до країни, створення робочих місць та підвищенню рівня привабливості регіону.

Аналізуючи досвід розвитку, як світових, так і вітчизняних гірськолижних курортів, можна дійти висновку, що успішний розвиток напрямку потребує більше відповідної інфраструктури та забезпечення певного рівня комфортності. Крім того, важливо мати та правильно використовувати системи безпеки, зокрема систему лавинного захисту, а також забезпечення іншою інфраструктурою. Гірськолижні курорти можна вважати важливими туристично–рекреаційними ресурсами, що забезпечують широку палітру активних видів відпочинку, красиві краєвиди та безпечні умови.

Україна має значний потенціал для розвитку гірськолижного туризму, оскільки країна має велику кількість гірських масивів, відповідну кліматичну зону та територіальне розташування. Однак, для цього розвитку необхідно вкладати значні ресурси та зусилля, а також співпрацювати з місцевим населенням та зацікавленими в даному виді туризмі сторін.

РОЗДІЛ III. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

3.1 Проблемні аспекти розвитку гірськолижного туризму на території України

Гірськолижний туризм – це один із найперспективніших напрямків туризму, що має великий потенціал у розвитку в Україні. Розробка цього напрямку сприятиме для збільшення туристичного потоку до країни.

Аналізуючи досвід розвитку гірськолижного туризму у світі, можна зробити висновок про те, що успішний розвиток даного виду напрямку в туризмі потребує відповідної забезпеченості, як на рівні інфраструктури, так і у вирішенні проблемних аспектів у розвитку гірськолижного туризму. Україна має значний потенціал для розвитку гірськолижного туризму, оскільки країна має багато гірських масивів, відповідні кліматичні зони та територіальне розміщення, що дозволяє приваблювати туристів з різних територій та з різних країн. Але також наявні проблемні аспекти, що сповільнюють розвиток гірськолижного туризму на території України.

Найбільшими та найпопулярнішими гірськолижними курортами та території України є славнозвісні курорти – Буковель, Драгобрат, Славське та інші. Дані курорти мають свою певну специфіку та різні особливості територіального розташування. Головними проблемами на сьогодні у гірськолижних курортах України за думкою автора є такі як :

- Недоцільний стан автосполучення.
- Недостатня розвинутість гірськолижних курортів.
- Низький рівень безпеки.
- Недостатня кількість снігового покриву.
- Фізично застаріле технічне обладнання.
- Низька культура поведінки туристів.
- Слабкий розвиток інфраструктурних складових.

- Нерозвинута маркетингова та рекламна кампанія курортів та інші проблеми.

Дані проблеми мають вирішувати та призводити до покращення розвитку гірськолижного туризму на курортах України.

Аналізуючи проблеми пов'язані із гірськолижним туризмом в Україні, автор дійшов висновку, що головними проблемами поруч із вищезазначеними з якими зіштовхуються, як і туристи, так і гірськолижні курорти є негаразди у функціонуванні та розвитку саме однієї ототожнюючої проблеми, а саме недостатньої розвинутості гірськолижних курортів. Більшість курортів, що знаходяться на території України мають обмежений вибір трас та підйомників, низький рівень сервісу та інфраструктури. Ця проблема робить гірськолижний відпочинок менш привабливим для туристів, які можуть звернути увагу на більш розвинуті курорти. Недостатня розвинутість може бути спричинена саме через недостатнє фінансування, неефективне управління. Також часто відсутня координація між кращими гірськолижними курортами, що впливає на розвиток та просування курортів в цілому. Відсутність цільного стратегічного плану розвитку гірськолижного туризму в Україні також доволі ускладнює розвиток та популяризацію даного виду туризму. Недостатня розвинутість гірськолижних курортів має багато наслідків для туристичної галузі в Україні. Наприклад, низький рівень сервісу та інфраструктури може зменшити потік туристів також курентноспроможності різних українських курортів порівняно із закордонними курортами. До того ж недостатня розвинутість гірськолижних курортів може призвести до того, що туристи, які хочуть займатися гірськолижним катанням, будуть змушені шукати інші більш комфортні та вдалі курорти у інших країнах, що втрачає для України прибуток від туризму.

Поруч із характерними проблемами для гірськолижних курортів, їхнього розвитку та функціонуванням, наявна одна основна та спільна проблема – це недоцільний стан автосполучення. Під час опрацювання даної проблеми автор дійшов висновку, що проблема доїзду на гірськолижні курорти України полягає у тому, що більшість курортів розташовані у гірських районах, що значно

ускладнює процес доставлення туриста на курорт. До гірськолижних курортів часто важко дістатися автомобілем чи громадським транспортом. Нерозвинена транспортна інфраструктура, неякісні дороги, обмежений рух транспорту у зимовий період- це все досить ускладнює доїзд на територію курортів [58].

Однією із основних проблем, що пов'язані з доїздом до гірськолижних курортів, полягає в якості доріг та дорожньої інфраструктури. Це може містити: вузькі та в деяких місцях вирублені у скелях дороги, небезпечні та круті повороти та високі кам'яністі підйоми. Крім того, недостатня кількість паркових місць та проблема з транспортним забезпеченням на дорогах, роблять доїзд до курорту ще складнішим. До прикладу, низка гірськолижних курортів розташовані на висоті 1000 метрів та доїхати до них можливо лише через вузькі гірські дороги, які у зимовий період можуть бути непроїзні через снігопади, ожеледицю та інші природні явища. Транспортний доступ є однією з головних проблем, що виникають у більшості гірськолижних курортах на території України, які стикаються з різноманітними складнощами щодо їхнього функціонування та розвитку. Для успішного розвитку гірськолижного туризму необхідно вирішувати завдання щодо поліпшення якості дорожньої інфраструктури, зокрема, на під'їзді до курорту та в межах його внутрішньої дорожньої мережі. Що безпосередньо впливає на забезпечення зручного та безпечного транспортного сполучення між гірськолижними базами та відпочивальниками.

Іншою проблемою на гірськолижних курортах в Україні є низький рівень безпеки. Не на усіх курортах наявні високоякісні підйомники і траси, а також належна організація інструктажів та дотримання основних правил безпеки туристами. Недостатній рівень безпеки на гірськолижних курортах України є однією з серйозних проблем, які впливають на розвиток гірськолижних курортів.

Одна із причин даної проблеми – це недостатня підготовленість та кваліфікація робочого персоналу, котрі займаються підготовкою та обслуговуванням курортів. Часто відсутня або недостатня увага до питань

безпеки, які пов'язані з експлуатацією підйомників, підготовкою трас та організацією допомоги туристам у разі нещасного випадку.

Другою причиною недостатньої безпеки може бути недостатній контроль дотримання правила курортах. Деякі туристи можуть ігнорувати правила, такі як носіння захисного обладнання та ризикувати своїм життям та здоров'ям. Дотримання правил безпеки на гірськолижних курортах має важливе значення, як для самого туриста, так і для тих хто його оточують. Загальні правила безпеки на гірськолижних курортах можна узагальнити у такий список :

1. Носіння захисного шолома та захисних окулярів є обов'язковим (шолом забезпечить захист голови від ударів, а окуляри – від снігу, вітру та сонця.)
2. Використовуйте правильне обладнання, щоб ваше спорядження було правильного розміру (лижі, крісла, боти та інше), не користуйтеся зношеним або ж поламаним.
3. Вибирайте трасу відповідно до ваших навичок катання : для початківців підходять траси з невеликим нахилом (зелені), більш досвідчені можуть обирати з більшим нахилом та поворотами (сині), а для професіоналів радять обирати вже набагато крутіші траси (червоні, чорні).
4. Не перевищуйте свої навички та можливості: не ризикуйте кататися на трасах, які перевищують ваші можливості.
5. Уважно слідкуйте за іншими лижниками: на трасах можуть бути інші лижники з якими є завжди можливість зіткнутися через великий спектр причин.
6. Будьте уважними на кріслах та підйомниках: уважно слідкуйте за попереднім лижником та дотримуйтеся інструкцій операторів.
7. Не відхиляйтеся від трас: від позначеної траси та не катайтеся на закритих ділянках.

8. Уникайте споживання алкоголю та наркотичних засобів перед катанням (та в повсякденному житті), оскільки вони можуть погіршити ваші реакції та здатність оцінювати ситуацію.

Не дотримання даних правил безпеки може призводити до фатальних наслідків під час відпочинку на гірськолижних курортах. Низький рівень безпеки може мати серйозні наслідки для туристів та для самої галузі туризму. Наприклад, у сезон зимових канікул 2021 року на гірськолижному курорті “Драгобрат” в Карпатах сталося кілька нещасних випадків, які призвели до серйозних травм та навіть загибелі людей. Протягом сезону було зареєстровано понад 10 нещасних випадків, в тому числі через падіння з висоти на землю, зіткнення з іншими лижниками. Одним із головних чинників цих нещасних випадків – це недостатня приділена увага питанням безпеки на гірськолижних курортах. Недостатньо підготовлений персонал, недостатній контроль дотримання правил безпеки та старе обладнання можуть призвести до серйозних травм та у гіршому випадку загибелі людей.

Також одним із прикладів недотримання правил безпеки – це нещасний випадок [59], який трапився на курорті “Буковель” у 2018 році, коли перегонник на сноуборді впав з висоти 7 метрів на кам’янисту гірську стіну, що призвело до серйозних травм та госпіталізації. Пізніше стало відомо, що причиною даного нещасного випадку була відсутність належних заходів безпеки на курорті, таких як відсутність огорож та захисного обладнання. Такі нещасні випадки можуть суттєво впливати на розвиток гірськолижних курортів в Україні та підірвати довіру туристів до курортів, призвести до зменшення числа відвідувачів, що негативно вплине на розвиток цієї галузі.

Ще однією із найбільш серйозних проблем, що постала для гірськолижних курортів України – це недостатня кількість снігового покриву. Кількість снігу може бути недостатньою через зміну кліматичних умов, зокрема нагрівання повітря, що впливає на кількість опадів, а також на зберігання снігу. Недостатня кількість снігового покриву значно знижує якість катання, збільшує ризики травмування та загрожує фінансовим втратам курортів та туроператорів. Щоб

забезпечити достатній сніговий покрив у періоди, коли природного снігу не вистачає, курорти використовують різні сучасні технології, а саме снігозбиральні системи та . Проте даний вид технологій, які забезпечують достатній сніговий покрив є досить дорогими для гірськолижних курортів. Снігові гармати – це спеціальні пристрої, що використовуються для створення штучного снігу на гірськолижних курортах. Вони є досить ефективними засобами під час боротьби з проблемою недостатнього снігового покриву на гірськолижних трасах [60]. Снігові гармати виготовляються у різних розмірах та варіаціях, проте виконують вони однаковий функціонал всюди. У додатку К детально розписаний принцип виготовлення штучного снігу [61].

Отриманий сніг не завжди має достатню якість для катання, тому його можуть додатково обробляти та компресувати для більшої якості. Крім того, використання снігових гармат має негативний вплив на навколишнє середовище, особливо при використанні хімічних речовин для зберігання та стабілізації снігового покриву. Проблема забезпечення достатньої кількості снігу є великою проблемою для українських гірськолижних курортів.

Так, наприклад, звіт зими 2020–2021 років, коли в Україні була тепла зима це призвело до пошкодження туристичного сезону в Україні через недостатню кількість снігу та належного рівня температури. Також, на відомому гірськолижному курорті “Буковель” за останні роки було встановлено снігозбиральні водосховища, але навіть вони не дають повної гарантії забезпечення потрібної кількості снігу на курорті.

Не менш важливою також є проблема фізично застарілого технічного обладнання на гірськолижних курортах України. Ця проблема є серйозною для безпеки та комфорту туристів і сильно пов’язана із вищезазначеною проблемою. Більшість курортів України мають технічне обладнання, яке потрібно постійно оновлювати та змінювати. На деяких курортах застосовується застаріла техніка, яка не відповідає сучасним вимогам безпеки та якості.

Наприклад, на гірськолижному курорті “Драгобрат” на деяких трасах використовуються крісельні підйомники, який не забезпечує достатньої

швидкості та комфорту. Крім того. На багатьох курортах відсутня сучасна система снігоочищення та зберігання снігу, що ускладнює експлуатацію курорту та зменшує термін роботи. Також, не всі курорти мають достатньо розвинуту технічну інфраструктуру для забезпечення безпеки туристів на гірськолижних трасах. Наразі, фактично всі гірськолижні курорти в Україні зіштовхуються з проблемою застарілого обладнання. Так, наприклад :

1. На курортах 80 % обладнання вже зношене та потребує заміни.
2. Багато курортів використовує обладнання, яке вже протягом 30–40 років служить на них. Наприклад, на курорті “Драгобрат” використовують витяги виробництва 1970–х років.
3. Часто застаріле обладнання працює нестабільно та відключається в разі підвищеної завантаженості, що призводить до черг та невдоволення відвідувачів.
4. Застаріле обладнання часто збільшує ризик аварій та травм під час експлуатації.

Ці факти демонструють необхідність у заміні застарілого технічного обладнання на сучасне.

Наступна проблема з якою зіштовхуються гірськолижні курорти та гірськолижний туризм в цілому – це низька культура поведінки туристів. Це болюча проблема для усіх курортів, як на теренах України так і у всьому світі. Деяка кількість туристів не дотримуються правил поведінки на курортах, що може призводити до небезпеки, як інших туристів так і персоналу курортів. Прикладами низького рівня поведінки на гірськолижних курортах виступають:

1. Недотримання правил безпеки.
2. Забруднення. На жаль, велика кількість туристів, які відпочивають на гірськолижних курортах часто залишають за собою сміття у не призначених для цього місцях, що порушує екологічні стандарти та може призводити до пошкодження довкілля.
3. Втручання в роботу персоналу на курортах. Деякі туристи можуть перешкоджати роботі персоналу так, наприклад виходити на трасу,

коли її підготовлюють або ж очищають від снігу для подальших спусків, що може бути небезпечним для обох сторін.

4. Пошкодження пам'яток культури та історії. Туристи можуть виконувати небезпечні дії на пам'ятках культури, таких наприклад, як графіті чи руйнування старовинних споруд.
5. Відсутність поваги до місцевих жителів. Туристи можуть проявляти грубість та не шанобливе ставлення до місцевих жителів, не дотримуючись місцевих звичаїв та традицій.

Дані приклади низької культури поведінки свідчать про те, що потрібно працювати багато на розвитком гірськолижного туризму в Україні не лише персоналу чи державі, а також і туристам “тримаючи себе у руках” та “мислячи холодним розумом”.

Наступною проблемою на гірськолижних курортах в Україні на думку автора під час дослідження виявилася – слабкий розвиток інфраструктурних складових гірськолижних курортів України. Дана проблема вагомо перешкоджає розвитку гірськолижного туризму на території України та впливає на забезпечення якісного та комфортного відпочинку туристів. Проблема інфраструктури на гірськолижних курортах є однією із найважливіших, низька якість інфраструктури може вплинути на безпеку туристів та створювати незручності, такі як довгі черги на підйомники. Деякі з основних проблем інфраструктури наведені у таблиці 3.1, що надає змогу детально зрозуміти проблематику.

Таблиця 3.1.1

Основні проблеми інфраструктури курортів

Проблема	Пояснення	Приклад
1.Недостатній розбудова готельної бази.	Більшість курортів немає достатньої кількості місць для розміщення туристів, що змушує їх шукати житло в околицях.	Наприклад, на курорті “Буковель” у зимовий період кількість туристів перевищує місцеві можливості.
2.Недостатня кількість трас та підйомників.	На деяких гірськолижних курортах знаходиться дуже обмежена кількість трас та підйомників, що призводить до великих черг та очікувань..	Наприклад, на курорті “Драгобрат” має лише 4 підйомники та 9 трас , що не вистачає для забезпечення комфортного відпочинку.
3.Недостатній розвиток вільного часу	Не всі курорти можуть запропонувати достатню кількість розважальних закладів, магазинів, ресторанів та інших видів дозвілля.	Наприклад, курорт “Славське” немає достатньої кількості для заняття дозвіллям, що і стає проблемним для відпочиваючих.

Джерело: систематизоване автором за [62]

Проблеми інфраструктури можуть значно підірвати репутацію гірськолижних курортів та призвести до зменшення числа відвідувачів.

Ще одну проблему гірськолижного туризму під час дослідження автор виявив – недостатньо не розвинута реклама та маркетинг. Недостатня кількість інформації про гірськолижні курорти, їхні послуги та інфраструктуру є причиною низького рівня популярності гірськолижного туризму в Україні. Багато курортів не мають достатньої кількості інформаційних матеріалів про їхні послуги та вартість. Також відсутність достатньої рекламної кампанії та

маркетингової стратегії призводить до того, що багато потенційних клієнтів не знають про існування курортів у регіонах.

Одним із прикладів проблеми можна назвати гірськолижний курорт “Славське”. Незважаючи на те, що курорт має хорошу інфраструктуру та сертифікати якості, багато туристів не знають про його існування або мають неправильне уявлення про вартість послуг. Крім того, на курорті буває недостатньо інформаційних матеріалів англійською мовою, що ускладнює комунікацію з іноземними туристами. Проблема низької рекламної кампанії та маркетингової стратегії чітко відображається на рівні популярності серед іноземних туристів. За даними Міністерства культури та туризму України у 2021 кількість іноземних туристів, які відвідали гірськолижні курорти України, склала всього 5 відсотків від загальної кількості туристів.

Проблемою недостатнього просування серед іноземних туристів постав гірськолижний курорт “Плай” на Івано–Франківщині, який має чудову інфраструктуру, але мало відомий для іноземних туристів. Це свідчить про те, що курорти України не мають достатньої візуальної привабливості на міжнародному ринку та на курорті переважають вітчизняні туристи, а іноземні малочислені.

Інший бік проблеми полягає у тому, що деякі гірськолижні курорти України, такі як “Буковель” та “Драгобрат”, стали популярними завдяки маркетинговим кампаніям інших компаній. Наприклад, “Буковель” став брендом завдяки масштабній рекламній кампанії, яка розпочалася у 2000–х роках. Кампанія включала в себе телевізійні ролики, рекламні плакати та інтернет–сайти, які розповсюджували переваги курорту та його інфраструктуру. Ця кампанія допомагала курорту зарекомендувати себе як провідний гірськолижний курорт України, що можемо спостерігати і відбулося. Проте негативний бік рекламних кампаній для гірськолижного курорту “Буковель” стала реклама влітку 2019 року, що отримала негативну оцінку через відео, яке оприлюднили в мережі, де видно, як у місцевому водоспад відпочивальники викидають сміття.

Це викликало обурення серед туристів та негативно відобразилося на іміджі курорту.

Одним із факторів спаду діяльності пов'язаної із популяризацією гірськолижних курортів – це недостатня рекламна підтримка курортів. Ще одним прикладом виступає гірськолижний курорт “Драгобрат” є одним із найпопулярніших та найбільших в Україні, але протягом останніх років курорт зіштовхувався з проблемами фінансування та ефективності маркетингових кампаній. У 2019 році на курорті було введено плату за паркування, проте багато туристів не знали цього та отримали штрафи. Також у 2020 році курорт працював протягом 10 тижнів замість звичайних 16–18, оскільки не мав достатньої кількості відвідувачів. Аналогічна ситуація спостерігалася на інших гірськолижних курортах. Таким чином, проблема недостатньої маркетингової та рекламної кампанії на гірськолижних курортах в Україні потребує уваги та вирішення з боку влади та власників курортів.

Загальний висновок до якого дійшов автор в ході аналізу проблемних аспектів гірськолижних курортів України полягає в тому, що багато курортів мають різноманітні проблеми, які ускладнюють розвиток гірськолижного туризму. Серед найбільш поширених проблем можна виділити недостатню інфраструктуру, неефективний маркетинг та реклама, недостатня транспортна доступність та інші проблемні аспекти у даному виді туризму. В цілому, якщо правильно підійти до вирішення цих проблем, гірськолижні курорти України можуть розвивати свій потенціал та стати більш привабливими для туристів не лише України, а і з усього світу.

3.2. Шляхи подолання та перспективи розвитку гірськолижного туризму в Україні

Один із головних аспектів успішної діяльності гірськолижних курортів на території України – це ефективне розв’язання проблем з якими вони стикаються, під час свого функціонування. На жаль, в Україні багато курортів мають певні проблеми, які перешкоджають їхньому розвитку та конкурентоспроможності. Під час аналізу проблем та перспектив розвитку гірськолижних курортів автор дійшов висновку та розглянув такі шляхи розв’язання основних проблем, що впливають на гірськолижний туризм в Україні. Зокрема, розглянуті питання щодо модернізації технічного обладнання, поліпшення маркетингу та реклами, підвищення якості послуг, підготовки кадрів та інші головні проблеми.

Гірськолижні курорти в Україні стикаються зі значними викликами, які впливають на якість та ефективність їхньої роботи. Проте, з кожним роком з’являються нові технології, інновації та підходи, які допомагають розв’язати дані проблеми. Автором було досліджено та проаналізовано найбільш ефективні та перспективні шляхи розв’язання проблем та розвитку гірськолижного туризму в Україні.

Недоцільний стан автосполучення – перша і одна з найголовніших проблем на думку автора з якою зіштовхуються гірськолижні курорти. Проблема полягає в якості головних автотранспортних шляхів до гірськолижних курортів. Проблема доїзду на гірськолижні курорти в Україні виникає через те, що більшість із них знаходяться у гірських районах, далеко від центрів міст та не мають зручного автомобільного чи залізничного сполучення. Також проблему ускладнює те. Що дороги на окремих ділянках можуть бути небезпечними та непридатними для руху у зимовий період.

Проблема доїзду до гірськолижних курортів може бути вирішена за допомогою різних методів :

1. Необхідно зробити значні інвестиції в розвиток дорожньої інфраструктури в гірських районах, зокрема з розширення та покращення якості існуючих доріг та будівництва нових, а також

забезпечити кількості паркових місць та обмеження пропускну здатності доріг у пік туристичного сезону.

2. Сприяння розвитку громадського транспорту та трансферних послуг для туристів, щоб зменшити кількість приватних автомобілей на дорогах, можна розвивати автобусні маршрути до гірськолижних курортів.
3. Впровадження каршерінгу та популяризація карпулінгу. Каршерінг дозволяє орендувати автомобіль на декілька днів чи годин. Карпулінг, у свою чергу, дозволяє декільком пасажиром об'єднатися в один автомобіль і разом поїхати на курорт.

Для розв'язання проблеми недостатньої якості автодорожніх комунікацій на гірськолижних курортах України, можна скористатися досвідом закордонних курортів Франції, Андорри, Італії, Австрії та інших країн. Одним із методів розв'язання даної проблеми – це будівництво та використання канатних доріг: вагонеткового, фунікулерного та гондольного типів.

Ці споруди мають дві функції:

1. Перевезення туристів з транспортних вузлів до гірськолижних схилів.
2. Зв'язування різноманітних зон для катання, створюючи кільцеві маршрути з одного гірського хребта до іншого.

Дані конструкції мають кілька переваг порівняно з традиційними дорогами. Зокрема, їхнє будівництво менш трудомістке та витратне, оскільки потрібно забетонувати та зміцнити лише певні ділянки землі на яких будуть опиратися вежі для опори, що несуть канат для транспортування. Крім того, вагомою перевагою будівництва канатних доріг для транспортування пасажирів є те, що у використанні будуть придатні та не вилучатимуться господарські угіддя та можуть бути використані для пасовища, городів, лісових насаджень. Також не потрібно будувати мости та інші складні споруди, призначені для водовідведення, що зменшує витрати. Підвісна канатна дорога сприяє екологічному захисту рекреаційних зон, оскільки вона виключає із використання

автомобілів з двигунами внутрішнього згорання, які своєчасно досить сильно забруднюють атмосферу Землі. Використання канатних доріг також забезпечує численні робочі місця для місцевого населення так, як для експлуатації доріг необхідні спеціаліст в обслуговуванні. Розвитком мережі канатних доріг можливе сприянням інвестиційних середовищ, де приватні особи та/або ж підприємства за допомогою залучення інвестицій почнуть вкладати кошти у проекти будівництва та експлуатації канатних доріг. Таким чином використання підвісних канатних доріг може бути ефективним рішенням для проблеми не доцільної якості автотранспортних сполучень.

Низький рівень безпеки – на гірськолижних курортах України дана проблема може мати серйозні наслідки для туристів та для галузі туризму. Щоб розв’язати проблему низького рівня безпеки на гірськолижних курортах України, необхідно прийняти кілька ключових кроків:

1. Необхідно збільшити кількість та якість персоналу на курортах, які відповідають за забезпечення безпеки туристів. Це може включати в себе інструкторів, які мають високу кваліфікацію та знання з питань безпеки, який може надати допомогу в разі необхідності. Прикладом для наслідування українським курортам може стати курорт “Церматт” у Швейцарії, де персонал курорту проходить суворі кваліфікаційні тести та обов’язкові тренування на підйомниках, щоб забезпечити безпеку для туристів. Також, курорт “Кортіна–д’Ампеццо” в Італії, де працівники проходять кожних 3 роки перекваліфікацію.
2. Курорти повинні бути обладнані сучасним безпечним обладнанням та інфраструктурою. Наприклад, нахил лижних трас повинен відповідати вимогам безпеки, повинні бути встановлені захисні огорожі та інші засоби захисту на трасах.

3. Важливо проводити регулярні перевірки та аудити безпеки на курортах, щоб переконатися, що всі заходи безпеки виконують належним чином та відповідно найвищим стандартам.
4. Для підвищення рівня безпеки на курортах, можна проводити навчальні курси для туристів з питань безпеки та навчати їх правильному поведженню на гірськолижних курортах. Прикладом є курорт Валл-д'Ізер у Франції, що проводить по декілька разів на сезон навчання для туристів та всюди на території курорту розташовані знаки безпеки поведінки на трасах.
5. Необхідно також розробляти та впроваджувати нормативно-правові акти та стандарти, які б вимагали від курортів дотримуватися високих стандартів безпеки та встановлювали відповідальність за порушення цих норм.
6. Співпраця рятувальних служб та гірською рятувальною службою.
7. Встановити правила безпеки поведження на гірськолижних курортах та регулювання їх виконання: курорти повинні встановлювати правила безпеки, наприклад, курорти можуть обмежувати швидкість руху на певних ділянках, забороняти їзду під певним впливом алкоголю та наркотиків. Прикладом є гірськолижний курорт "Уістлер" в Канаді який встановив систему контролю швидкості на певних ділянках трас.

Отже, низький рівень безпеки на гірськолижних курортах України – серйозна проблема, яка потребує комплексного підходу до розв'язання. На перший погляд, для покращення безпеки на курортах необхідно просто збільшити кількість та якість обладнання, однак ці заходи не можуть дати максимального результату без розв'язання культури безпеки серед туристів та персоналу курортів. Для підвищення рівня безпеки на гірськолижних курортах України необхідно залучити всіх зацікавлених сторін, включаючи туристів,

персонал та власників курортів. Важливо розуміти, що безпека на курортах – це взаємна відповідальність усіх сторін.

Проблема недостатньої кількості снігового покриву на гірськолижних курортах може бути досить серйозною, оскільки без достатнього покриття снігом курорти не можуть привернути відпочивальників і не можуть забезпечити повноцінний гірськолижний відпочинок. Особливо ця проблема актуальна в умовах зміни клімату та глобального потепління.

Одним із шляхів розв’язання проблеми недостатнього снігового покриву є встановлення сучасних технологій для виробництва та зберігання снігу. Наприклад, деякі курорти встановлюють системи штучного засніження, які дозволяють виробляти сніг в період недостатнього природного снігу. Такі системи мають різні типи, включаючи ручні, напівавтоматичні та повністю автоматичні.

Інший підхід – це розширення інфраструктури на курортах, що дозволяє забезпечити гарантоване покриття снігом. Наприклад, невелика кількість курортів встановлюють тентовані майданчики для зберігання снігу, які дозволяють зберігати природній сніг на довгі періоди часу. Також курорти можуть збільшувати висоту своїх трас для збільшення кількості снігу.

Також можна звернутися до досвіду іноземних курортів, які вже знайшли ефективні розв’язання для цієї проблеми. Наприклад, гірськолижний курорт “Шемшак” в Ірані розв’язали дану проблему, встановивши найбільший в світі комплекс засніження, який виробляє 35 000 тон снігу на сезон. Інший приклад – курорт Саппоро на півночі Японії, де зберігають сніг зимою за допомогою системи з крижаною водою. Також прикладом курорту, який зберігає природній сніг є курорт “Les Deux Alpes” у Франції де використовується велика кількість холодильних установок для зберігання снігу.

Отже, недостатня кількість снігового покриву досить популярна та серйозна проблема з якою зіштовхуються не лише українські гірськолижні курорти, а і курорти по всьому світі. Це серйозна проблема, яка може впливати на прибутковість та задоволення відпочивальників.

Проблема фізично застарілого технічного обладнання є також однією з ключових у гірськолижній індустрії. Застаріле обладнання може призвести до нещасних випадків та загрожувати безпеці відпочивальників.

Першим шляхом подолання до якого прийшов автор – це розширення програм модернізації інфраструктури гірськолижних курортів. Це може включати в себе реконструкцію та оновлення застарілих витягів, підйомників та іншого обладнання, а також заміну старих сховищ снігу на нові та екологічно чистих систем.

Ще одним шляхом – є використання новітніх технологій у гірськолижній індустрії, таких як розумні системи керування сховищами снігу, автоматичні системи контролю стану обладнання, відеоспостереження та інші. Одним із прикладів модернізації можна спостерігати на курорті “Церматт” в Швейцарії . В 2018 році курорт провів модернізацію свого основного підйомника, змінивши старий на новіші з більшою продуктивністю Це дозволило підняти кількість туристів на гору за годину з 2200 до 3600 людей.

Також важливим пунктом є забезпечення достатнього рівня фінансування та підтримки програм модернізації та розвитку інфраструктури курортів. Для цього можуть бути залучені інвестиції від приватних компаній та державних інституцій. Іноземний досвід також може допомогти розв’язати цю проблему. Наприклад. На курортах Швейцарії та Австрії , які мають схожі кліматичні умови з Україною, застосовують системи оснащення новітніми технологіями трас, а також зберігання снігу. Один із прикладів можна спостерігати на курорті “Валь-ам-Зее” в Австрії, де в 2019 році було запущено новий підйомник з більшою продуктивністю за допомогою інвестицій за кордону.

Проблема низької культури туристів на гірськолижних курортах може мати негативний вплив на якість відпочинку, створюючи небезпеку для інших гостей та для персоналу курорту. Приладом розв’язання даної проблеми представлені автором:

1. Виховна робота – для підвищення культури поведінки туристів на гірськолижних курортах можна проводити різноманітні заходи

виховного характеру. Наприклад, організовувати тренінги правил поведінки на курорті, роз'яснювати правила користування підйомниками та трасами, а також навчати техніці катання. На прикладі курорту “Whistler Blackcomb” [63] в Канаді, проводяться виховні заходи в рамках програми “Play Safe”, яка має на меті забезпечити безпеку та комфорт для всіх відвідувачів курорту.

2. Система штрафів – на деяких курортах існує система штрафів за порушення правил поведінки. Наприклад, на курорті “Vail” в США, штрафи за втручання в роботу персоналу курорту, катання під дією алкогольного чи наркотичного сп'яніння та інші порушення штрафи можуть сягати до 1500 доларів.
3. Посилення контролю: на гірськолижних курортах важливо мати систему контролю за поведінкою туристів. Для цього можна використовувати відеоспостереження та залучати додатковий персонал на трасах та біля підйомників. На курорті “Les Arcs” у Франції використовують додаткових працівників, які допомагають туристам на трасах та контролюють дотримання правил поведінки.
4. Збільшення кількості інформаційних знаків та попереджень про правила поведінки на курорті, що будуть розміщені в приміщеннях готелів та кафе, на трасах, у зонах для відпочинку.

Заходи спрямовані на поліпшення культури поведінки туристів на гірськолижних курортах є важливим елементом розвитку курортів та забезпечення комфорту відпочивальників. Прикладом успішного вирішення даної проблеми можна побачити на багатьох зарубіжних курортах на які потрібно орієнтуватися і українським гірськолижним курортам. Так, наприклад, курорт “Ішгль” запроваджено програму “Respect the Mountains”, яка включає навчання туристів правилам поведінки на курортах, збір сміття та проведення екологічних заходів.

Під час аналізу проблем з якими зіштовхуються гірськолижні курорти в Україні автор визначив ряд заходів, які потрібно вживати для забезпечення

розвитку інфраструктури. Проблема слабого розвитку інфраструктури може мати значний вплив на конкурентоспроможність гірськолижних курортів та задоволення туристів. Існує декілька шляхів вирішення даної проблеми :

1. Фінансування інфраструктури – влада та приватні інвестори можуть забезпечити достатнє фінансування для покращення інфраструктури. Це може бути досягнуто шляхом введення додаткових податків на туризм, залучення інвестицій від банків та інших фінансових установ. Прикладом закордонних гірськолижних курортів, які можуть наслідувати українські курорти, це курорти у Франції, де часто залучають інвестиції від великих компаній, які допомагають розвивати інфраструктуру курорту, будувати нові готельні комплекси та ресторани, тим самим збільшуючи потенційний дохід курорту.
2. Розвиток транспортної інфраструктури– забезпечення легкого доступу до гірськолижних курортів може зробити їх більш привабливими для туристів. Поліпшення транспортної інфраструктури може включати в себе розширення доріг, покращення залізничного та автобусного транспорту.
3. Розширення та модернізація готельної бази– покращення готельної інфраструктури може зробити курорти більш привабливими для туристів. Розширення готельних комплексів та модернізація стандартів можуть допомогти покращити комфортність проживання туристів.
4. Розвиток інших видів інфраструктури– крім транспорту, готелів та курортних об'єктів, інші складові інфраструктури, такі як медичні заклади, супермаркети, розважальні центри та спортивні центри, можуть покращити рівень обслуговування туристів та зробити курорти більш привабливими.
5. Використання інноваційних технологій для покращення інфраструктури на курортах. Наприклад, у Швейцарії розробили

систему індивідуального супроводу туристів з використанням мобільних додатків, які дозволяють туристам замовляти послуги готелів та ресторанів, купувати квитки на підйомники та отримувати рекомендації щодо відвідування курортів.

Не менш важливим є залучення громадськості до процесу розвитку курорту. Наприклад, у Австрії ініціюють громадські обговорення з питань розвитку курортів, де курортні оператори, місцеві жителі та інші зацікавлені сторони можуть висловити свої пропозиції та ідеї щодо вдосконалення інфраструктури та послуг на курортах. З урахуванням усіх запропонованих заходів, слабкість інфраструктури може бути успішно подолана, що позитивно позначиться на розвитку туризму в регіоні та на економіці країни в цілому.

Однією із головних проблем, яку виділяє автор після проведеного аналізу шляхів розвитку гірськолижних курортів в Україні постала проблема– слабого маркетингу та рекламної діяльності курортів. Дана проблема є однією з поширених у галузі туризму в цілому. Багато гірських курортів по всьому світу мають чудову інфраструктуру, ідеальні умови для розвитку, якісне обслуговування, проте через слабо розвинений маркетинг і недостатню рекламу, вони не залучають достатньо відвідувачів. Шляхи вирішення даної проблеми полягають у використанні якісних та ефективних маркетингових та рекламних стратегій. Для цього курорти повинні працювати зі спеціалізованими маркетинговими агенціями, які допоможуть їм розробити ефективні плани. Основними складовими ефективної стратегії маркетингу та реклами на гірськолижних курортах є :

1. Онлайн-продаж та реклама – зараз більшість туристів здійснює бронювання готелів та квитків на лижний курорт через інтернет, тому наявність функціонального та привабливого веб-сайту, який дозволить потенційним відвідувачам ознайомитися з умовами перебування на курорті, забронювати готелі та квитки на підйомники.

2. Створення та підтримка активних профілів у соціальних мережах: Instagram, Facebook, Twitter, YouTube та інші. Даний шлях вирішення поставленої проблеми є одним із ключових шляхів для розвитку маркетингу та реклами на гірськолижних курортах. Це дозволяє курорту не лише збільшувати свою візуальну привабливість, але й залучати нових туристів. Одним із прикладів успішного використання соціальних мереж для просування гірськолижного курорту – це швейцарський курорт “Verbier”. У них є активні профілі в Instagram, TikTok, Facebook, Twitter [64], де регулярно публікуються якісні фото та відео відпочиваючих на гірськолижних трасах, а також різноманітні заходи та події на курорті. “Verbier” також співпрацює тісно з різними інфлюенсерами, які відвідують курорт та діляться враженнями у своїх соціальних мережах. На думку автора, наразі, найефективнішими соціальними мережами виступають Instagram, TikTok, YouTube
3. Залучення інфлюенсерів до співпраці з гірськолижними курортами – співпраця з інфлюенсерами є ефективним інструментом для просування гірськолижних курортів в соціальних мережах. Інфлюенсери – це люди, які мають вплив на своїх підписників у соціальних мережах, щоб співпрацювати з ними, гірськолижним курортам для початку потрібно визначити свою цільову аудиторію та знайти відповідних інфлюенсерів. На думку автора, вдалим прикладом українських інфлюенсерів, яких потрібно залучати до рекламної діяльності гірськолижних курортів є – Влад Хільченко, який має свій YouTube канал, Instagram та TikTok сторінки “Однією Правою”, де він розповідає про свої подорожі гірськолижні курорти України та світу, цікаві факти та історію курортів. Антон Птушкін, який теж веде своє шоу про подорожі та часто розповідає про гірськолижні курорти.

4. Залучення аудиторії до участі в конкурсах та розіграшах від гірськолижних курортів. Це може бути, наприклад, розіграш безкоштовних квитків на підйомники або безкоштовний прокат спорядження.

Окрім роботи з соціальними мережами та інфлюенсерами, існує також ряд інших шляхів вирішення проблеми слабого маркетингу та реклами на гірськолижних курортах в Україні. Деякі з цих шляхів мають наступні позиції:

- Розвиток онлайн-бронювання та зручних мобільних додатків для бронювання квитків, проживання та послуг на гірськолижних курортах може допомогти збільшити кількість туристів та покращити їхнє задоволення від відпочинку на курортах. Наприклад, в Австралії курорт “Perisher and Thredbo”[65] забезпечує гостей зручним мобільним додатком, який дозволяє бронювати квитки, розклади змагань та повідомлення про стан трас.
- Рекламні кампанії – у соціальних медіа, телевізійних та радіомовних ефірах, на площадках громадського транспорту та в інших місцях, що можуть допомогти залучити увагу туриста до гірськолижних курортів. Так, наприклад, в Швейцарії національна туристична організація “Switzerland Tourism” [66], запустила рекламну кампанію “InLoveWithSwitzerland”, яка мала на меті привернути увагу до швейцарських гірськолижних курортів та інших туристичних місць.
- Встановлення вказівників та інформаційних табличок з інформацією про курорт на дорогах та містах-сусідів. Це допоможе привернути увагу туристів та збільшити кількість відвідувачів.

Залучення соціальних мереж та інфлюенсерів, створення та підтримка активних профілів в соціальних мережах, а також використання цифрових технологій, мережевих ресурсів та інших інструментів маркетингу можуть значно підвищити рівень рекламної діяльності гірськолижних курортів в Україні. Прикладом успішної реалізації таких заходів можуть бути відомі європейські

курорти, такі як Зельден, Шамоні, Верб'єр та інші. Таким чином, варто приділити увагу застосуванню новітніх маркетингових технологій та просуванню гірськолижних курортів в соціальних мережах.

Ефективність запропонованих заходів щодо вирішення проблем на гірськолижних курортах в Україні може бути різною. Залежно від реалізації та рівня підтримки з боку уряду та керівництва курорту. Зокрема, розвиток інфраструктури та підвищення рівня сервісу може привести до збільшення кількості туристів та збільшення прибутків для курортів. Однак, для цього потрібно значно інвестувати в розвиток курорту та навколишньої території, що може зайняти тривалий час.

Щодо підвищення культури поведінки туристів, запровадження правил поведінки та курортах та збільшення кількості контролерів може призвести до покращення стану справ, але не завжди ефективно, все залежить не тільки від гірськолижних курортів та керівництва, а й від самих туристів, які відповідають самостійно за свою поведінку та культуру під час перебування на гірськолижних курортах. Покращення маркетингу та реклами курорту, запровадження нових форматів реклами та розробки персоналізованих маркетингових стратегій може привести до збільшення популярності курорту у десятки разів, якщо підібрати правильні та доцільні кампанії.

Зростання кількості туристів після впровадження заходів щодо покращення інфраструктури та реклами курорту очікується збільшення кількості відвідувачів. Наприклад, якщо на курорті раніше було 1000 туристів за сезон, то після покращення ця кількість може збільшитися до 1500–2000 туристів. Збільшення кількості туристів призведе до зростання обороту курорту. Наприклад, якщо раніше оборот курорту складав 1 мільйон доларів за сезон, то після впровадження заходів з покращення, можна очікувати збільшення обороту у 1,5-2 мільйони за сезон. Також вагомим фактором є збільшення повторних відвідувань курорту, якщо до впровадження шляхів вирішення зазначених проблем складало 20% туристів, то після можна очікувати збільшення показника до 30-40 %.

Отже, ефективність запропонованих автором заходів залежить від багатьох факторів та може бути різною в кожному конкретному випадку. Але при правильному підході до вирішення проблеми можливе покращення ситуації та збільшення рівня розвитку гірськолижного туризму в Україні. Підсумовуючи дослідження проблем гірськолижного туризму в Україні, можна зробити висновок, що наразі цей вид туризму є потенційно важливим для економіки країни, розвитку країни на міжнародному ринку світу та для вдалого забезпечення відпочинку туристам. Кожен з наведених методів вирішення існуючих проблем може допомогти розвитку та популяризації гірськолижних курортів. Зокрема, автором було визначено головні напрямки для реалізації розвитку гірськолижного туризму в Україні.

ВИСНОВКИ

Туризм є складним та мінливим поняття, яке охоплює різноманітні форми подорожей та дозвілля, що пов'язані зі зміною місця перебування відпочинку та розвагами. Він включає в себе: різноманітні мотиваційні, соціальні, культурні та економічні аспекти та може бути поділений на різні типи в залежності від цих характеристик. Туризм є важливою галуззю економіки багатьох країн світу, включаючи Україну. Його популяризація стимулює розвиток готельного бізнесу, ресторанного бізнесу, господарства, транспорту та інших пов'язаних галузей.

Після опрацювання багатьох наукових джерел та літератури з теми дослідження, автор дійшов до таких висновків.

Одним із найбільш популярних типів туризму, який включає в себе відвідування гірських курортів з метою катання на лижах чи сноубордах, відпочинку та релаксації в гірському середовищі. Цей вид туризму поєднує у собі екстремальність та рекреацію, а також може включати в себе багато інших аспектів. Даний вид туризму має значний потенціал для розвитку в Україні, адже країна має великі можливості розвитку у гірськолижному туризмі завдяки своїм гірським схилам та природними умовами.

Стан та перспективи розвитку гірськолижного туризму в Україні є важливою темою для дослідження, оскільки цей вид туризму має великий потенціал для розвитку та залучення іноземних туристів до України. Важливим є збереження природних ресурсів та екології регіонів, де розвивається гірськолижний туризм. У результаті дослідження стану та перспектив розвитку гірськолижного туризму в Україні автором було з'ясовано, що на сьогодні ця галузь туризму перебуває на стадії формування та потребує значних інвестицій для подальшого розвитку.

Під час проведення дослідження було ретельно проаналізовано проблематику кваліфікаційної роботи та визначено ступінь наукового опрацювання теми. Було виявлено, що науковці достатньо ґрунтовно вивчили наступні аспекти гірськолижного туризму: теоретичні основи гірськолижного туризму, понятійно–термінологічний апарат, туристично–рекреаційний

потенціал гірськолижного туризму, процес становлення та розвитку гірськолижного туризму в Україні та світі, ресурсний потенціал, територіальне зонування та функціонал гірськолижних курортів, світові тенденції розвитку гірськолижного туризму, проблемні аспекти розвитку гірськолижного туризму на території України, шляхи вирішення проблем та перспективи розвитку гірськолижного туризму в Україні. Серед відомих зарубіжних дослідників слід відзначити праці: Йоганна Брілля, Пауля Шлайхера, Анна Фармак, Річард Батллер та інші. Також дану тему досліджували низка видатних українських науковців таких як : П. Масляк, А. Конох, Н. Іванова, Ю. Щур та О. Дмитрук.

У першому розділі було розглянуто теоретичні основи гірськолижного туризму в Україні, досліджено сутність та особливості гірськолижного туризму, де було розглянуто головні фактори сприятливих умов для формування гірськолижних курортів, зазначені головні складові гірськолижної інфраструктури на курортах та розглянуті усі типи гірськолижного туризму. Також було проаналізовано зародження гірськолижного туризму у світі та на території України, що стало ключовими факторами для розповсюдження даного виду туризм, хто з перших українських діячів почав просувати на території України гірськолижний спорт та відпочинок. Висвітлений увесь етап формування гірськолижного туризму в Україні від часів незалежності до сьогодні.

Сучасний стан розвитку гірськолижного туризму надав змогу ознайомитися із відомими та цікавими гірськолижними курортами України, їхньою історією становлення, місцерозташування та ознайомитися із головними фактами про курорти, порівняти їх з прикладом зарубіжних гірськолижних курортів, їхнім розвитком та популяризацією для туристів із різних куточків світу. Крім того було опрацьовано туристично–рекреаційний потенціал гірськолижного туризму, названі ключові фактори для вдалого гірськолижного відпочинку та ознайомлення з системою маркування трас, їхньою розповсюдженістю в Україні та світі. У процесі дослідження було проаналізовано зарубіжний досвід функціонування гірськолижного туризму та

встановлено, що деякі країни та окремі туристичні дестинації успішно розвивають цей вид туризму, як важливу частину своєї системи туристичного обслуговування. Були розглянуті приклади успішної організації та надання послуг у сфері гірськолижного туризму та курортів таких країн як : Австрії, Швейцарії, Франції, Італії, Німеччині, Польщі, Сполучених Штатах Америки, Канаді, Греції, Туреччині, Грузії – усе це було розглянуто та досліджено у другому розділі кваліфікаційної роботи.

У останньому розділі кваліфікаційної роботи були дослідженні та виявлені проблемні аспекти з якими зіштовхуються гірськолижні курорти, а також запропоновані автором шляхи вирішення поставлених проблем.

Тези у запропонованій кваліфікаційній роботі допоможуть реалізувати плани, потенціал та амбіції гірськолижних курортів. Даний вид туризму має великий потенціал для розвитку в Україні, оскільки країна має велику кількість гірських масивів, які є потенційними місцями для розвитку гірськолижного туризму. Світові тенденції показують зростання популярності гірськолижного туризму, що може забезпечити значний приріст доходів від туризму для України в майбутньому. Однак, для успішного розвитку гірськолижного туризму в Україні необхідно вирішувати проблемні аспекти, такі як недостатній рівень інфраструктури та послуг, низький рівень обслуговування туристів та недостатній рівень просування гірськолижного туризму через маркетингові стратегії та рекламні кампанії. Вирішення цих проблем може стати важливим кроком у розвитку гірськолижного туризму в Україні та сприяти залученню більшої кількості туристів в країну.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Учасники проектів Вікіпедія. Лижний туризм – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Лижний_туризм
2. Масляк П. О. Країнознавство : підручник / П. О. Масляк . – К. : Знання, 2008. – 292 с.
3. Конох А. П. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців із спортивно оздоровчого туризму у вищих навчальних закладах : автор еф. дис.. ... д-ра пед. наук / А. П. Конох. – К., 2007. – 18 с
4. Дмитрук О. Ю. Спортивно-оздоровчий туризм: навч. посіб. / О. Ю. Дмитрук, Ю. О. Щур. – К. : Альтерпрес, 2003. – 232 с.
5. Види сучасних гірськолижних підйомників. - Зимовий відпочинок в Карпатах - - Каталог статей - ::"Груник"::Яремче:: ::"Груник"::Яремче:: - Відпочинкова садиба "Груник" <<::Головна:: URL: https://grunyk.ucoz.ua/publ/zimovij_vidpochinok_v_karpatakh/vidi_suchasnikh_girs_kolizhnikh_pidjomnikiv/7-1-0-173
6. Мальська М. П. Основи туристичного бізнесу: Навч. посібник / М. П. Мальська, В. В. Худо, В. І. Цибух. – К : Центр навчальної літератури, 2004. – 272 с.
7. The Best-Preserved Pair of Skis from Prehistory - Secrets of the Ice. Secrets of the Ice. URL: <https://secretsoftheice.com/news/2021/10/05/the-best-preserved-pair-of-skis-from-prehistory/>
8. Петро Франко про лещетарську мандрівку навколо Львова 1910 року • Фотографії старого Львова. Фотографії старого Львова. URL: <https://photo-lviv.in.ua/petro-franko-pro-leschetarsku-mandrivku-navkolo-lvova-1910-roku/>
9. Маловідомі сторінки з історії лещетарства у Львові, або як Іван Боберський організував дозвілля взимку • Фотографії старого Львова. Фотографії старого Львова. URL: <https://photo-lviv.in.ua/malovidomi-storinky-z-istoriji-leschetarstva-u-lvovi-abo-yak-ivan-boberskyj-orhanizovuvav-dozvillya-vzymku/>
10. МАСЛЯК П.О. РЕКРЕАЦІЙНА ГЕОГРАФІЯ :Навчальний посібник. - К.: Знання, 2008. - 345 с.
11. Друк В. Розвиток гірського туризму як складова державної туристичної політики України / В. Друк // Збірник наукових праць «Державне управління та місцеве самоврядування». – 2012. – Вип.1(12). – С.128-136
12. Учасники проектів Вікімедіа. Україна на Олімпійських іграх – Вікіпедія. Вікіпедія. URL:

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0_%D0%BD%D0%B0_%D0%9E%D0%BB%D1%96%D0%BC%D0%BF%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D1%85_%D1%96%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%85

13. Ukraine's Largest Ski Resort Remains Open Despite War. Unofficial Networks. URL: <https://unofficialnetworks.com/2023/03/07/ukraine-largest-ski-war/>
14. Association of ski and snowboard instructors of Ukraine. Асоціація гірськолижних та сноуборд інструкторів України. URL: <http://assiu.com.ua/en/>
15. Буковель. Гірськолижний та SPA курорт в Карпатах. Буковель. Гірськолижний та SPA курорт в Карпатах. URL: <https://bukovel.com/>
16. Специфіка інфраструктури гірськолижних курортів. Все о туризме: туристическая библиотека. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/novykova8.htm
17. Гірськолижні курорти України - огляд та вартість у 2022 році | Karpatium. Гірськолижні курорти України - огляд та вартість у 2022 році | Karpatium. URL: <https://karpatium.com.ua/blog/ogld-girskolyzhnyh-kurortiw-ukrajiny-2022-rik>
18. Тараненко А. Рік, який все змінив назавжди. Чи існує туризм в Україні під час війни. РБК-Україна. URL: <https://www.rbc.ua/rus/travel/rik-kiy-zminiv-nazavzhd-chi-isnue-turizm-1672509414.html>
19. Зимовий (не)сезон у Карпатах. Новини України - останні новини України сьогодні - УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/tourism/impression/zimoviy-vidpochinok-v-ukrajini-2023-yak-vizhivayut-girskolizhni-kurorti-ukrajini-pid-chas-viyini-i-bez-snigu-novini-lvova-12116679.html>
20. Дітчук І.Л. Фізична географія України: підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. України / І.Л. Дітчук, О.В. Заставецька, І.В. Брущенко. – Запоріжжя: Прем'єр, 2008. - 254 с
21. Федорів О. я. Гірськолижний туризм в Україні. Путівник / О. я. Федорів 2008. - С. 105-111с
22. Яремчанська міська рада - вітаємо на офіційному веб-сайті. Яремчанська міська рада - вітаємо на офіційному веб-сайті. URL: <https://yaremchamiskrada.gov.ua/>
23. Відпочинок в Карпатах – КАРПАТИ.INFO:.. Відпочинок в Карпатах – КАРПАТИ.INFO:.. URL: <https://www.karpaty.info/ua/>
24. Яремчанський район • Цікаві місця • Що подивитись в Яремчанський район?. Україна Інкогніта. URL: <https://ukrainaincognita.com/mista-ta-regiony/ivano-frankivska-oblast/yaremchanskyi-raion>

25. Карта Буковеля 2018-2019 - де знаходиться гірськолижний курорт, як дістатися. Hotels Bukovel. URL: <http://www.hotelsbukovel.com.ua/ua/karta-bukovel>
26. Рахівський район – Драгобрат. Відпочинок в Карпатах – КАРПАТИ.INFO.: URL: <https://www.karpaty.info/ua/uk/zk/rh/dragobrat/>
27. Горнолыжный курорт Драгобрат. UA.IGotoWorld.com. URL: https://ua.igotoworld.com/ru/poi_object/11549_dolina-dragobrat.htm
28. Славсько. Гори вражень. Славсько. Гори вражень. URL: <https://slavsko.travel/>
29. Ski resort Slavskoe. UA.IGotoWorld.com. URL: https://ua.igotoworld.com/en/poi_object/71601_gornolyzhnyy-kurort-slavskoe.htm
30. Петрова І.В. Дозвілля в зарубіжних країнах : Підручник. – К.:Кондор,2005. – 405 с.
31. . Учасники проектів Вікімедіа. Піреней – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%96%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D1%97>
32. ТОП-6 найкращих гірськолижних курортів Австрії - tripmydream. tripmydream.ua. URL: <https://tripmydream.ua/media/podborki/top-6-kraschih-girskolizhnih-kyrortiv-avstrigi>
33. Гірськолижні курорти Європи – Клуб Мандрівників. Клуб Мандрівників – Туристичний путівник Україною та світом. URL: <http://mklub.com.ua/?p=3258>
34. ТОП-5 кращих гірськолижних курортів Франції. подорожі з відео, фото, порадами від користувачів, додаток міні заміток. URL: <https://mapme.club/poradi/2225-top-5-krashhix-girskolizhnix-kurortiv-francii.html>
35. Гірськолижний відпочинок у Франції: який курорт вибрати?. tripmydream.ua. URL: <https://tripmydream.ua/media/idei-puteshestviy/gornlyzhnyi-otdyh-v-francii-kyrorty>
36. Гірськолижний курорт Шамоні (Chamonix), Франція. SeeTheWorld. URL: <https://seetheworld.top/hirskolyzhnyj-kurort-shamoni-chamonix-frantsiia/>
37. Шамоні (Chamonix). Djoca Travel. URL: https://djocatravel.com.ua/gornolyzhnye_kurorty/shamoni-chamonix/
38. Гірськолижні курорти Італії. SeeTheWorld. URL: <https://seetheworld.top/hirskolyzhni-kurorty-italii/>
39. Гірськолижний курорт Лівіньо(Livigno),Італія. SeeTheWorld. URL: <https://seetheworld.top/hirskolyzhnyj-kurort-livino-livigno-italiia/>

40. Карта Ливиньо по районам. Туристическая карта Ливиньо на русском языке – tripmydream. tripmydream.com. URL: <https://tripmydream.com/italy/livigno/map>
41. Гірськолижні курорти США. Куди поїхати на лижі в США? Карта спусків гірськолижних курортів США. Найкращі гірськолижні курорти США. Autobahn. URL: <https://www.autobahn.com/de/uk/2022/08/10/гірськолижні-курорти-сша-куди-поїхат/>
42. Кращі гірськолижні курорти США: список. What – маємо відповідь. URL: <https://what.com.ua/krashi-girskolijni-kyrorti-ssh/>
43. Гірськолижний відпочинок у Грузії. tripmydream.ua. URL: <https://tripmydream.ua/georgia/ski>
44. Учасники проєктів Вікімедіа. Гудаурі – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Гудаурі#/media/Файл:Georgia_location_map.svg
45. Гірськолижний відпочинок в Грузії: кращі гірськолижні курорти, тури самостійно. Индивидуальные туры в Европу, индивидуальные путешествия и поездки по Европе с TravelYourWay. URL: <https://travelyourway.com.ua/ua/strany/gruziya/gornolyzhnyj-otdyh/>
46. PISTE MAP Gudauri & Kazbegi - more than 80 km. of groomed trails - GUDAURI - plan you ski trip to the best Georgian ski resort. Gudauri.com - Сайт горнолыжного курорта Гудаури в Грузии. Услуги, отели и цены. URL: <https://gudauri.com/about/ski-lifts.html>
47. Ukrinform. Гірськолижні курорти Грузії: дешевше, ніж у Буковелі і, головне, завжди зі снігом. Укрінформ - актуальні новини України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2868316-girskolizni-kurorti-gruzii-desevse-niz-v-bukoveli-i-golovne-zavzdi-zi-snigom.html>
48. Гірськолижний відпочинок в Грузії: кращі гірськолижні курорти, тури самостійно. Индивидуальные туры в Европу, индивидуальные путешествия и поездки по Европе с TravelYourWay. URL: <https://travelyourway.com.ua/ua/strany/gruziya/gornolyzhnyj-otdyh/>
49. Snowmaking Development Trajectories in French Alpine Ski Resorts: T... OpenEdition Journals. URL: <https://journals.openedition.org/rga/10465>
50. Що взяти з собою на гірськолижний курорт? | Стара Правда. Відпочинок в Карпатах: готелі в Буковелі | Стара Правда. URL: <https://starapravda.com.ua/blog/chto-vzyat-s-soboj-na-gornolyzhnyj-kurort/>
51. ТОП-8 гірськолижних курортів Карпат – Блог про тури Україною. Туроператор “Відвідай”. Файні тури Україною! Тури Україною. Екскурсії

- Львовом. Тури вихідного дня зі Львова. URL: <https://vidviday.ua/blog/hirskolyzhni-tury/>
52. Класифікація та маркування гірськолижних трас. Studwood. URL: https://studwood.net/1151608/turizm/klasifikatsiya_markuvannya_girskolizhnih_tras
53. Українська правда _ Життя. Найстрашніші гірськолижні траси світу. Фото. Українська правда _ Життя. URL: <https://life.pravda.com.ua/travel/2011/11/24/90104/>
54. What Do Ski Slope Colors Mean? Trail Guide for Beginners | New To Ski. New To Ski. URL: <https://newtoski.com/ski-slope-ratings/>
55. Червоні прапори лавинної небезпеки. Сайт –описание электронных устройств. URL: <https://android72.ru/allinnews/termservice&com&uu/cervoni/uk/gornyj-cervoni-prapori-lavinnoi-nebezpeki.html>
56. Winter Adventures | Mountain Skills Academy. Mountain Skills Academy. URL: <https://www.mountainskillsacademy.com/winter-adventures/>
57. Карпатський центр розвитку туризму - Пізнавальний та екскурсійний туризм. Carpathian Tourism Development Office - Home page. URL: http://ruralcarpathians.com/uk/piznavalnyj_ta_ekskursijnyj_turyzm.html
58. Відпочинок, відпустка, тури, туризм і подорожі на travel.tochka.net. Tochka.net. URL: <https://travel.tochka.net/ua/8118-katanie-v-gorakh-10-pravil-bezopasnosti/>
59. На Буковелі розбився лижник з Білорусі | Курс. Курс. URL: https://kurs.if.ua/news/na_bukoveli_rozbyvsya_lyzhnyk_z_bilorusi_62388.html/
60. Підготовка до гірськолижного сезону, зимовий відпочинок, снігова гармата. Відпочинок в Карпатах літом і зимою, восени і весною 2023 - готель «Смерековий двір», Карпати, Закарпаття, Жденієво. URL: https://smerekoviy-dvir.com.ua/ua/news/snow_guns/
61. Штучний сніг у сільському господарстві. Як снігогенератор підвищує врожайність – Біржа сільгосптехніки Traktorist.ua. Traktorist.ua. URL: <https://traktorist.ua/projects/vse-pro-agrarne-zalizo/shtuchniy-snig-u-silskomu-gospodarstvi-yak-snigogenerator-pidvishchuie-vrozhaynist>
62. Пилипенко С. М. Проблеми та перспективи розвитку гірськолижних і спортивно-відпочинкових комплексів Карпатського регіону / С. М. Пилипенко. / Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – №23

63. Kelly R. WHISTLER BLACKCOMB, THE SKI TOWN OF ALL SKI TOWNS!. Sundance Ski and Board Shop. URL: https://sundanceskishop.com/blogs/news/whistler-blackcomb-the-ski-town-of-all-ski-towns?gclid=CjwKCAjw0ZiiBhBKEiwA4PT9z0fVMGqEL8LV1p42KKAxsBB3Ds_mPpnuz191BFHg76Qpu3vJTmeDAuBoC1bYQAvD_BwE
64. Verbier. Verbier (@verbier) • Instagram photos and videos. Instagram. URL: <https://www.instagram.com/verbier>
65. Perisher vs Thredbo: Australia's Best Ski Resort - Eiger Chalet - Ski Resorts -. Eiger Chalet. URL: https://eiger.com.au/perisher-vs-thredbo/?_cf_chl_tk=7ofOL7PeIINNw7sRp4nm_Qc5iXmF5RDVLDDEkT932dj0-1682410896-0-gaNycGzNCfs
66. In love with Switzerland | Switzerland Tourism. Switzerland Tourism. URL: <https://www.myswitzerland.com/en/experiences/experience-tour/grand-tour-of-switzerland/in-love-with-switzerland/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Рис.А.1 Фотографії учасників КЛК

Джерело систематизоване автором за :[11]

Головні події у гірськолижному туризмі 2015–2021 років

Рік	Подія
2015 р.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гірськолижний курорт “Буковель” придбав нові траси, була відкрита нова дитяча база “Букоша”. 2. Розбудова нових готельних комплексів.
2016 р.	<ol style="list-style-type: none"> 1. У лютому на гірськолижному курорті “Драгобрат” відбувся чемпіонат України з гірськолижного спорту.
2017 р.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна кількість відвідувачів на гірськолижних курортах складала більше ніж 2 мільйона туристів. 2. Відкритий новий гірськолижний курорт “Ізки”
2018 р.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відбувається відкритий кубок Європи на гірськолижному курорті “Драгобрат” 2. Відбувається Кубок світу зі скелелазіння на штучній стіні у “Буковелі” 3. У вересні на гірськолижному курорті “Ізки” відбувалися різноманітні міжнародні фестивалі. 4. На гірськолижному курорті “Драгобрат” було відкрито нову трасу “Зміїну”.
2019 р.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відкрито поновлений гірськолижний курорт “Подобовець 2000” 2. Відкриття нових підйомників на курорті “Драгобрат”
2020 р.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гірськолижний сезон був дещо скорочений та обмежений через пандемії COVID–19. Однак курорти все ж таки отримали деякий попит у той рік. 2. Підписана угода про співпрацю між Українською асоціацією гірськолижних курортів та Словацькою асоціацією гірськолижних курортів з метою розвитку туризму двох країн.
2021 р.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Курорти відкривалися у повному обсязі та пропонували відпочинок у відповідності до умов карантину. 2. Відкрито новий гірськолижний курорт “Буковель Хілл”, що є частиною основного курорту.

Джерело: систематизовано автором за [17]

Рис.В.1 Картосхема трас Драгобрату

Джерело систематизоване автором за: [27].

Рис.Д.1. Картохема курорту Лівіньо

Джерело систематизовано автором за [40].

Рис.Ж.1. Карта. Місцерозташування селища Гудаурі, Грузія

Джерело систематизоване автором за [44]

Класифікація складності трас країн Скандинавії

Рейтинг трас	Рівень складності	Опис
Зелене коло 	Дуже легкий	16% нахилу
Синій квадрат 	Легкий	27% нахилу
Червоний прямокутник 	Помірно важко	47% нахилу
Чорний ромб 	Важко	Більше ніж 47% нахилу
Подвійний чорний ромб 	Дуже важко	Більше ніж 47% нахилу

Джерело : систематизовано автором за [52,53]

Рисунок К.1 Принцип виготовлення штучного снігу

Джерело систематизоване автором за [61]